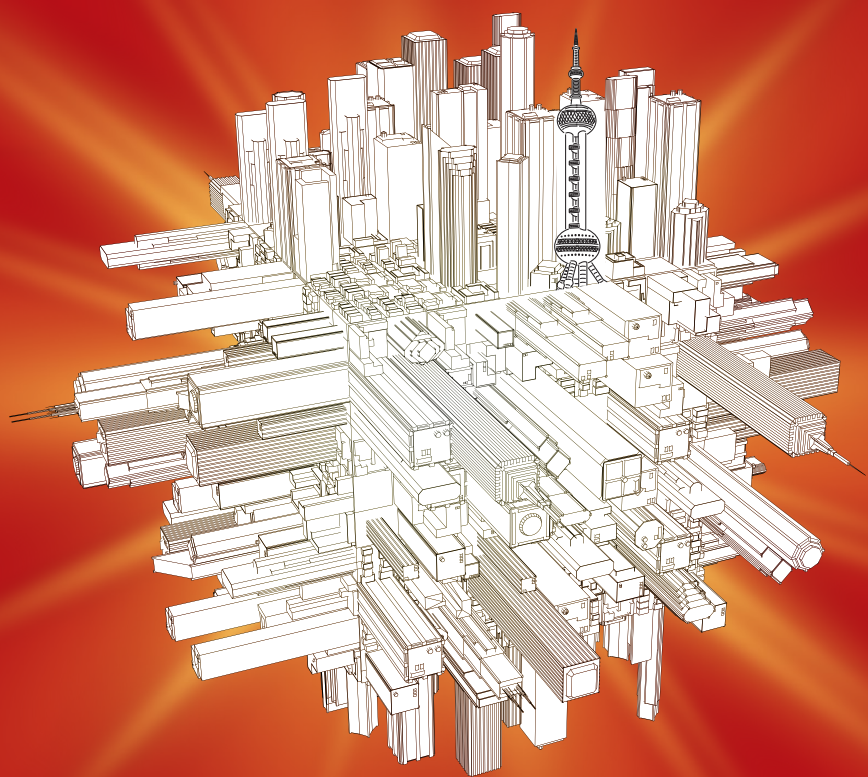

CHINA NOW ★

จีนก้าวหน้า...
วาทกรรมแดนมังกรบนเวทีโลก

เคลื่อนพลัง
สู่เวทีโลก
นี่คือจีน

จางเหยว่ยเหยว่ย

นักวิชาการชื่อดัง เขียนหนังสือขายดีแปลไปแล้วมากกว่า 10 ภาษา

ศ.ดร.จรัสศรี จิรภาส บรรณาธิการแปล

CHINA NOW

จีนก้าวหน้า...

วาทกรรมจีนยุค 5.0

จางเหว่ยเหว่ย

01

พลังของจีน : การผงาดด้วยอุตสาหกรรมของชนในชาติ

- *: ประเทศจีน : การผงาดที่ไม่ธรรมดา...23
- *: จีนผงาดด้วยน้ำพุกน้ำแรงของประชาชนชาวจีน...37
- *: การปฏิวัติอุตสาหกรรมของจีนสะเทือนโลก...50
- *: “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” : โอกาสและอนาคต...63
- *: ยิ่งได้ออกไปนอกประเทศ ยิ่งรักประเทศ...77

02

จิตวิญญาณจีน : ฐานพลังแห่ง “รัฐอารยะ”

- *: ตาบอดคลำช้าง ไม่เข้าใจจีน...90
- *: การผงาดของรัฐอารยะ...104
- *: “มูลเหตุสำคัญสุดยอด” 4 ประการ...119
- *: รหัสพันธุกรรมทางประวัติศาสตร์ในการผงาดของ “รัฐอารยะ”...133
- *: ลัทธิรักชาติบ้านเมือง...147
- *: โมเดลจีน : เส้นทางแห่งการปฏิรูปที่มั่นคงแข็งแกร่งอย่างมีเอกลักษณ์...160
- *: ลักษณะเด่น 8 ประการของโมเดลจีน...174
- *: เหตุใดจีนจึงผงาดได้อย่างสันติ...190

03

ค่านิยมจีน : ประชาธิปไตยที่ดีจึงเป็นสิ่งประเสริฐ

- ★: ใช้วาทกรรมจีนเล่าเรื่องจีนให้ชัดเจน...202
- ★: พุดคุยเรื่อง “ตะวันตกเรียนรู้จากจีน”...217
- ★: “เปรียบเทียบประวัติศาสตร์จีนกับตะวันตก”
ล้มล้างแนวคิดยึดตะวันตกเป็นศูนย์กลาง...232
- ★: “ค่านิยมสากล” เฉกฉุยอุปสรรค 4 ด้าน...246
- ★: เปรียบเทียบประชาธิปไตยจีน-สหรัฐฯ ด้วย 5 มุมมอง...260
- ★: ประชาธิปไตยดี ประชากรจึงผาสุก...274
- ★: จุดบกพร่องของวาทกรรมสิทธิมนุษยชนตะวันตก...287
- ★: หัวใจสำคัญคือเป็น “พรรคเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” หรือ
“พรรคเพื่อประโยชน์บางส่วน”...300

04

จิตตังมั่นของจีน : ชาวจีน จงเชื่อมั่นในตนเอง

- ★: พิจารณาความตั้งมั่นของจีนจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต...313
- ★: มองวิกฤตระบบของตะวันตกจากการถอนตัวออกจากสหภาพยุโรป
ของสหราชอาณาจักร (Brexit)...327
- ★: ภาพ “ฝันของอเมริกัน” ไม่มีอีกแล้ว เพราะเหตุใด...342
- ★: การหารือเกี่ยวกับสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ...355
- ★: ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะดำเนินไปในทิศทางใด...363
- ★: จากการได้อภิปรายแห่งศตวรรษสู่การเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษ...381

บทส่งท้าย/คำขอบคุณ...396

คำนิยม

นับตั้งแต่มีสัญญาณว่า จีนได้พัฒนาก้าวหน้าถึงระดับเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือขนาดเศรษฐกิจใหญ่อันดับสองของโลก ในราวปลายศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 โลกตะวันตกเริ่มมีความกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาที่มีความกังวลที่จะสูญเสียความเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก และกระทบต่อภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาครอบงำอยู่ ทั้งฝ่ายกำหนดนโยบาย และฝ่ายปฏิบัติการ รวมทั้งทางด้านวิชาการ ได้พยายามทบทวน ยุทธศาสตร์และดำเนินนโยบายสกัดกั้นความเจริญเติบโตของจีนอย่างเข้มข้น โดยการดำเนินการทั้งในกรอบเอกเทศ ทวิภาคี และพหุภาคี ร่วมกับพันธมิตร และใช้ยุทธวิธีทางการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง อุดมการณ์ การโฆษณาชวนเชื่อ สร้างภาพหรือเรื่องราวที่น่ากลัว

ฝ่ายจีนเองไม่ได้นิ่งนอนใจ ได้พยายามใช้ยุทธศาสตร์และดำเนินนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง วัฒนธรรม และการทูตสาธารณะ เพื่อเป็นการแก้ยุทธศาสตร์ของฝ่ายสหรัฐอเมริกา โดยฝ่ายกำหนดนโยบาย ฝ่ายปฏิบัติการและฝ่ายวิชาการ

หนังสือ China Now ที่เขียนโดย ศาสตราจารย์จางเหวยเหวย เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามและยุทธศาสตร์ของฝ่ายจีน ในการแสดงให้เห็นถึงแง่มุมต่างๆ ของคุณลักษณะของจีน ได้แก่

- ★ ความเป็น Pragmatism ของจีนที่ทำงานอย่างมีเหตุมีผล มีตรรกะที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสถานการณ์และบรรยากาศแวดล้อม ไม่ยึดมั่นในทฤษฎีจนเกินไป แต่ยอมรับความเป็นจริงว่าอุดมการณ์แบบ Dogmatic ไม่สอดคล้องกับกระแสโลกและไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของประเทศและประชาชนได้

- ★ มีการคิดอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน คือ เริ่มพัฒนาสิ่งที่เป็นพื้นฐาน ตามลำดับขั้นไปจนถึงการใช้วิทยาการขั้นสูง ได้แก่ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรมพื้นฐาน ภาคอุตสาหกรรมหนัก และเทคโนโลยี ตามลำดับ

- ★ กำหนดยุทธศาสตร์และดำเนินนโยบายตามห้วงเวลาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดังเห็นได้จากการที่เติ้งเสี่ยวผิง ตัดสินใจเปิดประเทศ ในปี ค.ศ. 1978 อันเป็นห้วงเวลาที่กระแสโลกเห็นความสำเร็จของระบบเศรษฐกิจการตลาดเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และการที่จีนเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO) ในปี ค.ศ. 2000 อันเป็นห้วงเวลาที่มีการเรียกร้องให้ประชาคมโลกใช้ WTO เป็นเวทีส่งเสริมการค้าโลกและแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางการค้า และจีนมีความพร้อมทางการผลิต การขนส่งและการทำธุรกิจกับโลก

- ★ ให้ความสำคัญสูงสุดแก่ผลประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม ดังเห็นได้จากสวัสดิภาพ คุณภาพชีวิต และการขจัดปัญหาความยากจน ได้สำเร็จจนเป็นตัวอย่างที่ดีที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ

- ★ ปรัชญาการปกครอง การบริหาร และการดำเนินนโยบาย

ต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การบริหารราชการแผ่นดิน การ
แก้ไขปัญหาความยากจน และการต่างประเทศ เป็นต้น

★ หลักการ วิธีคิด และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน
การที่มีการเปลี่ยนสื่อเล่มนี้เป็นภาษาไทย จะช่วยให้
นักวิชาการ นักศึกษาและสาธารณชนไทยเห็นภาพ รับทราบข้อมูลและ
ความเห็นอีกด้านหนึ่งของฝ่ายจีน นอกเหนือจากตำรา บทความ
บทวิเคราะห์และรายงานข่าวของทางฝ่ายตะวันตก ย่อมช่วยให้เกิด
การเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาสาระที่เป็นข้อเท็จจริงทางด้านจีน และเพิ่มพูน
ความสามารถในการพิจารณาและวิเคราะห์สถานการณ์หรือเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมดุลย์

ผมขอถือโอกาสนี้แสดงความชื่นชมคณะผู้แปล ที่ริเริ่มแปล
หนังสือเล่มนี้ซึ่งมีเนื้อหาในมิติต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อวงการ
นักวิชาการ นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

สมปอง สงวนบรรพ์

คณบดี สถาบันการทูตและการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้อำนวยการ สถาบันโลกคดีศึกษา วิทยาลัยสังคมศาสตร์

มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย

คำนิยม

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้ทั้งทางด้านการเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีนได้อย่างถ่องแท้ โดยเน้นแก่นแท้ทางความคิดทางการเมือง อีกทั้งวิธีคิดของผู้นำและปัญญาชน เนื้อหาของเรื่องเต็มเปี่ยมไปด้วยอรรถรสในการใช้ภาษาและสารัตถะของภูมิปัญญาจีนอันเป็นอารยธรรมทางตะวันออกที่เจิดจรัส สืบสานต่อกันมาอย่างไม่ขาดสายกว่าห้าพันปี อ่านแล้วจะประทับใจและเข้าใจความรักชาติของคนจีนที่ฟื้นฟูเกียรติและศักดิ์ศรีบนเวทีโลก เมื่อผู้เขียนใช้ภาษาที่ไพเราะร้อยเรียงออกมาเป็นเนื้อหาที่น่าศึกษาค้นคว้า ผู้แปลก็รักษาจรรยาบรรณในการแปลได้อย่างดีเยี่ยมโดยไม่มีการตัดเสริมเพิ่มเติม ทำให้ผู้อ่านเล่มแปลนี้เสมือนได้อ่านเล่มต้นฉบับจากผู้แต่งอย่างแท้จริง

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมจีน

คำนำ

ช่วงแรกที่ผมเข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 24 มีนาคม 2561 ศูนย์วัฒนธรรมจีนแห่งประเทศไทย ณ กรุงเทพฯ ได้เชิญผมไปร่วมแสดงปาฐกถาเรียนรู้ประเทศจีน เวทีแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างจีนไทย “**เส้นทางการพัฒนาของจีนและความหมายทางสากล**” โดยทางฝ่ายจีนได้เชิญศาสตราจารย์ ดร. จางเหว่ยเหว่ย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประเทศจีน (China Institute) แห่งมหาวิทยาลัยฟู้ตัน ซึ่งเป็น 1 ใน 25 คลังสมองชั้นนำของประเทศจีน เวทีในวันนั้นนับเป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความร่วมมือในทางวิชาการ ทางศูนย์วัฒนธรรมจีนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ของศาสตราจารย์ ดร. จางเหว่ยเหว่ย ทำให้ผมรู้สึกประทับใจเป็นอย่างมากที่มีโอกาสได้ร่วมแสดงปาฐกถาในวันนั้น และได้มีโอกาสต้อนรับนักวิชาการจีนท่านนี้อย่างอบอุ่น

ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2561 ประธานกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีนและทีมงานนักวิจัยได้เดินทางไปเก็บ

ข้อมูลเกี่ยวกับคลังสมองของจีนที่มหานครเซี่ยงไฮ้และเมืองหนานจิง การเดินทางครั้งนั้น ทีมงานได้มีโอกาสไปเยือนมหาวิทยาลัย ฟู้ตัน และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางวิชาการกับศาสตราจารย์ ดร. จางเหว่ยเหว่ย ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเพิ่มพูนพลังทาง ปัญญา รวมทั้งศึกษาความคิดของนักวิชาการจีนที่เต็มเปี่ยมด้วย ประสบการณ์ในการทำงานกับผู้นำระดับสูงของประเทศจีน อันที่จริง ผมมีโอกาสไปประเทศจีนอยู่เป็นประจำ แต่การลงพื้นที่สำรวจ คลังสมองของจีน ณ มหานครเซี่ยงไฮ้คราวนั้นเป็นความทรงจำที่มีความหมายเป็นอย่างยิ่ง ผมได้มองเห็นมหานครแห่งนี้ในมุมมองใหม่ ด้วยสายตาของโลกแห่งบูรพาภิวัตน์นั่นเอง

ปีต่อมา เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 ผมได้รับเชิญจากสำนักข่าวซินหัวเข้าร่วมงานสำคัญระดับนานาชาติ “Belt and Road Studies Network” ผมได้มีโอกาสพบศาสตราจารย์ ดร. จางเหว่ยเหว่ย บนเวทีการประชุมนี้อีกครั้ง ณ กรุงปักกิ่ง ซึ่งแสดงปาฐกถา เรื่อง “ประสบการณ์ของจีนเป็นแรงบันดาลใจแก่ความร่วมมือ คลังสมองหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ในนามของคณะกรรมการความร่วมมือคลังสมองระหว่างประเทศ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ริเริ่ม จัดตั้งโดยสถาบันวิจัย สำนักข่าวซินหัวร่วมกับสถาบันคลังสมองทั้ง จีนและต่างประเทศ

ในช่วงโควิดระบอบการเดินทางระหว่างประเทศกลายเป็น เรื่องยุ่งยากและเกินจำเป็น แต่ช่วงเวลานี้ก็กลับเป็นยุคทองของการใช้ เทคโนโลยี การจัดประชุมต่างๆ ทำในรูป Webinar ผมยังมีเวลาอยู่กับครอบครัว ตรีศตรองทางความคิดต่างๆ นานา และยังมีเวลากลับ ไปใช้ชีวิตแบบพอเพียง ณ บ้านที่ชนบท การสื่อสารของมนุษย์ในโลก อนาคตคงพัฒนาไปอย่างล้ำยุคในโลกยุค 5G และผมขออภิมหา

ต้อนรับหนังสือ **China Now** เล่มนี้ด้วยความสุขใจที่ได้เห็น “คัมภีร์จีนศึกษาแห่งยุคดิจิทัล” เป็นหนังสือที่เรียนรู้และเข้าใจการพัฒนาและความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะความภาคภูมิใจและความรักชาติของคนจีน สำหรับคนไทยที่สนใจเรื่องประเทศจีนและกำลังเรียนภาษาจีนระดับสูง คัมภีร์เล่มนี้เป็นคู่มือในการศึกษาภาษาจีนจากคลิปรายการ “นี่คือประเทศจีน” ได้หลายช่องทางโซเชียลมีเดียของจีน และยังมีเผยแพร่ใน YouTube ด้วย

ผมขอขอบคุณบรรณาธิการและสำนักพิมพ์สุภาพใจที่เห็นคุณค่าทางปัญญาจากการจัดทำหนังสือแปลเล่มนี้ และช่วยสานฝันของคณะผู้แปล ซึ่งทำงานด้วยความพากเพียรและมุ่งมั่น ผู้แปล 3 ใน 4 คนเป็นอาจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเป็นที่มางานของศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน ช่วยเก็บข้อมูล ค้นคว้า และรวบรวมความคิดเกี่ยวกับคลังสมองของจีน หนึ่งในคณะผู้แปลที่ผมต้องขอขอบคุณอีกครั้งคือ รองศาสตราจารย์ ดร. หยางลี่โจว ซึ่งเป็นผู้ประสานงานติดต่อให้ผมได้มีโอกาสพบและรู้จักผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้ และนำพาโอกาสอันดีในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการระหว่างศูนย์วัฒนธรรมจีน ณ กรุงเทพฯ และศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน (วช.)

ขอขอบคุณผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมจีนและผู้ประสานงานทุกคน ที่ทำให้หนังสือแปล China Now ได้ปรากฏขึ้นในประเทศไทย

พลเอก สุรสิทธิ์ ทัศนัง

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน

7 มีนาคม 2564

บทบรรณาธิการ

คำคืนวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 (21-2-11) “양성호 央视” หรือ CCTV (ปัจจุบันคือ 中央广播电视总台 หรือไชน่ามีเดียกรุ๊ป (CMG)) ได้แพร่ภาพออกอากาศงานราตรีเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีน ประจำปีฉลุกันอย่างคึกคักและล้ำสมัย มีการใช้เทคโนโลยีเชื่อมต่อแบบ 5G แสดงผลผ่านจอภาพที่ค่ามาตรฐานความละเอียด Ultra High Definition หรือ 8K แสดงผลแบบสามมิติ (3D) และ Virtual Reality (VR) ที่สามารถแสดงภาพแบบโฮโลแกรมภูมิทัศน์ 360 องศา

งานราตรีเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีนหรือ “สุนเจียเหลียนฮวานหว่านหุ้ย” (春节联欢晚会) ชาวจีนเรียกกันว่า “สุนหว่าน” (春晚) ได้จัดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1983 เป็นรายการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ที่มียอดผู้ชมมากกว่าพันล้านคนทั่วโลก แต่ละปีชาวจีนจะตั้งตารอคอย ไม่ว่าช่วงกลางวันจะออกไปเที่ยวที่ไหนก็ตาม แต่ก่อนค่ำก็ต้องรีบกลับบ้านหรือกลับที่พักเพื่อเฝ้าจอทีวีชมรายการ “สุนหว่าน” จนกระทั่งวันรุ่ง รายการแสดงของแต่ละปีประกอบไปด้วยการขับร้องเพลงยอดนิยมแต่ละสมัย โดยดารานักร้องที่ได้รับความนิยม

ขึ้นขอบของชาวจีน การแสดงศิลปะจีน เช่น กังฟู จิ้ว ไทเก็ก การแสดง
ของชนชาติต่างๆ ของจีน การแสดงนาฏศิลป์ เช่น ระบำพญานางส์ ระบำ
ตุ่นหวง เป็นต้น การแสดงทอล์กโชว์สไตล์จีนที่เรียกว่า “เซียงเซิง” (相声)
นอกจากนั้นรายการแสดงที่สามารถเรียกได้ทั้งเสียงหัวเราะเคล้าเสียง
สะอื้นตื้นตันที่มีให้ชมกันแทบทุกปี คือละครสั้นที่เรียกว่า “เสี่ยวผิ่น”
(小品) เท้าที่สังเกตรายการแสดงช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มักจะเวียนวน
อยู่ในนัย 3 ด้าน คือ หนึ่ง เกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองตรุษจีน เช่น
เราจะได้ยินคำว่า “ชุนหว่าน” (春晚 เทศกาลตรุษจีน) “ฮวานเล่อ”
(欢乐 เฉลิมฉลอง คึกคักครื้นเครง) “เติง” (灯 ไฟหรือ นัยความ
สว่างไสวของปีใหม่) “เหนียน” หรือ “ปายเหนียน” (年, 拜年 หมายถึง
ปีใหม่สวัสดีปีใหม่) สองคำสำคัญของชื่อบทเพลงและชื่อรายการแสดงที่
ที่เกี่ยวข้องกับชาติล้วนมีนัยที่บ่งบอกถึงความมองอาจ เข้มแข็ง หรือ
ความอุทิศสละบากบั่นของชาวจีนจากอดีตสู่ปัจจุบันเข้าทำนองว่า “กว่า
จะมีวันนี้ของจีน” ยกตัวอย่างเช่น “กำแพงหมื่นลี้ที่ไม่มีวันล้มทะลาย”
(万里长城永不倒) “จีนจิตลุกโชน” (灯火里的中国) “หนูจีนชื่อจงหวา”
(母亲是中华 มาตุภูมิคือจงหวา) “จกั้วเหม่ย” (中国美 จินงาม) ซึ่ง
บรรยายฟ้างาม ดินงาม ทิวทัศน์งาม ภูมิปัญญายิ่งใหญ่ และประโยค
สุดท้ายของบทเพลงพูดถึงความงามยิ่งใหญ่ของจิตวิญญาณด้าน
ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของชาวจีน บทเพลงเกี่ยวกับความรักที่
เสียสละต่อชาติมาตุภูมิ เช่น “อ้ายเตอะเฟิงเสี้ยน” (爱的奉献 รักที่เสีย
สละ) “หว่อเตอะจู้กั้ว” (我的祖国 มาตุภูมิของฉัน) “หว่อเตอะจกั้ว
เม็ง” (我的中国梦 ผันจีนของฉัน) “กั้วเจีย” (国家 มาตุภูมิ) เป็นต้น
และ สาม หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ “บ้านและครอบครัวอันเป็นที่รัก”
เช่น “กั้วเซียงเตอะอวีน” (故乡的云 เมฆที่บ้าน นัยว่าท้องฟ้าบ้านเรา)

“หุยเจียกั๋วเหียน” (回家过年 กลับบ้านฉลองตรุษจีน) “หว่อเหยาหุยเจีย” (我要回家 ฉันจะกลับบ้าน) “ฉางหุยเจียค่านค่าน” (常回家看看 กลับมาเยี่ยมบ้านบ่อยๆ นะ) “หาวจิวเหมยหุยเจีย” (好久没回家 ไม่ได้กลับบ้านเสียนาน) “เจียวอี่เซิงป๋ามา” (叫一声爸妈 ทัก “พ่อ! แม่!” สักคำ) “ป๋ามาป๋ามา” (爸爸妈妈 พ่อแม่ (ของฉัน))

สำหรับรายการคำคินตรุษจีนของปี 2021 มีช่วงจังหวะที่เรียก “น้ำตาแห่งความปลื้มปิติ” ล้นจออยู่สองช่วง ช่วงแรกเป็นช่วงรายการพิเศษชื่อว่า “รายงานต่อมาตุภูมิ” (向祖国报告) มีตัวแทนนักวิทยาศาสตร์ชาวจีน 5 ท่านที่เป็นวิศวกรออกแบบและผู้รับผิดชอบโครงการ Chang’e5China จากองค์การบริหารอวกาศแห่งชาติจีน (CNSA – National Space Administration) ขึ้นเวทีรายงานความสำเร็จของการเก็บตัวอย่างบนดวงจันทร์กลับมายังโลกได้สำเร็จ (ทั่วโลกมีเพียงสหรัฐและจีนเท่านั้น) และรายงานของตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ไปประจำยังเขตทุรกันดารเป็นเวลานานหลายปี เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนของชาวบ้าน คำสำคัญในรายงานของข้าราชการทีมนี้ที่ปาวประกาศคือ “脱贫 ทั่วผืน” ทำนองว่า “ขอประกาศว่า ณ วันนี้ พี่น้องชาวจีนทุกท้องที่ทั่วประเทศ พวกเรา ‘หลุดพ้น’ ปัญหาความยากจนกันแล้ว!”

“น้ำตาแห่งความปิติ” ของชาวจีนประจำปี 2021 ยังเอ่อล้นท่วมจออีกระลอกหนึ่งช่วงระหว่างที่ชมละครเวทีชุด “หยางไถ” (阳台 ระเบียงบ้าน) เนื้อเรื่องสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองอู่ฮั่นที่พลัดพรากจากสมาชิกในครอบครัวและติดอยู่บนคอนโดสูงในช่วงที่มีการแพร่ระบาดภัยร้ายโควิดเป็นเวลานานถึง 76 วัน (ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม เวลาประมาณสี่โมง) มีการหยิบยื่นอาหารและแลกเปลี่ยน

สารทุกข์สุกดิบระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง ณ ริมระเบียบบ้าน แก่น
สารของบทละครยังได้บอกเล่าถึงชะตากรรมของสมาชิกครอบครัว
เหล่าแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่าย ที่ต้องเดินทางไปให้การ
ช่วยเหลือผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 กระทั่งมีการประกาศว่าฉันสามารถ
ควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาได้สำเร็จและ 解封
“ปลดล็อก” ในวันที่ 8 เมษายน เสียงไซโยให้ร้องท่ามกลางความปลื้มปิติ
ของสมาชิกครอบครัวที่รอคอยอยู่ที่บ้านและคราบน้ำตาแห่งความ
ดีอกดีใจของเจ้าหน้าที่ข้าราชการที่เกี่ยวข้องที่สามารถเดินทางกลับไป
สู่อ้อมอกของครอบครัวอย่างปลอดภัย ละครุฑนั้นจับปลงและต่อท้าย
ด้วยบทเพลง “หมิงเทียนหุ้ยเก็งห่าว” (明天会更好 หรือ ฟ้าววันรุ่งย่อม
ดียิ่งกว่า) นักแสดงกล่าวปิดท้ายด้วยประโยคภาษาจีนที่น่าประทับใจ
ยิ่งว่า “2020 年我们走过来，2021 年我们一直走下去，一直走
向胜利！” “ปี 2020 พวกเราฝ่าฟันอุปสรรคจนผ่านพ้นกันมาได้
ปี 2021 พวกเราจะยืนหยัดมุ่งหน้าก้าวต่อไป มุ่งหน้าไปสู่ความสำเร็จ!”

.....

บรรยากาศเทศกาล “ซุนหวาน” แห่งปีคริสต์ศักราช 2021 ของ
จีน เรียกว่ายิ่งใหญ่และบ่งบอกแง่มุมด้านความเจริญก้าวหน้าของ
จีนได้หลากหลายมากกว่าที่ผ่านมา หากใครได้ติดตามรับชมและพอ
จะเข้าใจภาษาจีนได้บ้าง ก็คงจะพอมองเห็นสิ่งที่จีนพยายามจะป่าว
ประกาศให้ทั่วโลกได้รับรู้ถึงชัยชนะหลาย ๆ ด้านซึ่งไม่ได้มาโดยง่าย
ทั้งความสำเร็จในด้านการติดต่อกับดาวนอกโลก ติดต่อและกระชับ
ความสัมพันธ์กับประเทศในทวีปต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างแน่นหนา
เช่น ความร่วมมือการสร้างทางด่วนสายแรกในภาคตะวันออก
ของแอฟริกา ความร่วมมือสร้างสะพานข้าม “ทะเลแห่งปีศาจ”
มัลดีฟส์ สร้างช่องทางออกทางทะเลที่คาซัคสถาน สร้างเส้นทางรถไฟ

มอมบาซาในโรปี ประเทศเคนยา อุโมงค์ทะลวงภูเขาที่อุซเบกิสถาน
รถไฟจีน-ยุโรป 27 เป็นต้น ความสำเร็จและชัยชนะจากการต่อสู้กับ
โรคภัยโคโรนา ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาปากท้องให้กับประชาชนที่
ยากจนทั่วประเทศ ความสำเร็จและความก้าวหน้าทางด้านปัญญา
ประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) การประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่
(Big Data) ไปจนถึงเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งแบบ 5G และแบบควอนตัม
ด้วยดาวเทียมที่ล้ำสมัย ซึ่งภายใต้ความล้ำสมัย สิ่งที่ชาวจีนยังคง
ให้การส่งเสริมและอนุรักษ์อย่างเสมือนต้นเสมอปลายคือ เอกลักษณ์ทาง
ด้านศิลปวัฒนธรรมจีนและคุณธรรมอันแสดงถึงพื้นฐานจิตวิญญาณ
อันแข็งแกร่งของชาวจีนที่ยากจะหาประเทศใดเทียบเสมือนนั้นก็คือ
จิตสำนึกความเป็นชนชาติจีน ซึ่งเข้าใจว่าชาวจีนส่วนใหญ่ไม่ว่าจะอยู่
ในผืนแผ่นดินจีนหรือผืนแผ่นดินอื่น พวกเขาน่าจะมีหัวใจสองดวง ดวง
หนึ่งคือ “ชาติ” (国) อีกดวงหนึ่งคือ “บ้าน” (家) เมื่อหลอมรวมเข้า
ด้วยกันทำให้คำว่า “ชาติ (บ้านเมือง)” (国家) ในอุดมคติของพวกเขา
ยิ่งใหญ่มา “พลังแห่งชาติจีน” ของเขาก็นิ่งใหญ่มา

และสิ่งเหล่านี้แหละที่บ่งบอกว่า “นี่แหละ! คือ ‘จีน’ ”
...这，就是“中国”！

.....

หนังสือ “เคลื่อนพลังสู่เวทีโลก นี่คือการประเทศจีน” หรือ
China Now อันที่จริงหากจะแปลชื่อตามนัยประโยคในภาษาจีน
“这就是中国” จะแปลว่า “นี่แหละจีน!” ก็ไม่น่าจะผิด เป็นประโยค
ที่เจ้าของผลงานคือ ศาสตราจารย์จางเหว่ยเหว่ย (张维为) ผู้อำนวยการ
สถาบันวิจัยประเทศจีนแห่งมหาวิทยาลัยฟู้ตันพยายามจะสื่อสาร
ให้ชาวจีนโดยเฉพาะเยาวชนชาวจีนได้ “เข้าใจจีน” “เข้าใจจุดยืนของ

จีน” และ “ร่วมกันสร้างจุดยืนให้จีน” ให้เชื่อมั่นในตัวเองและสามารถยืนหยัดในเวทีโลกได้อย่างมั่นใจและมั่นคง

ในมุมมองของ “ชาวจีนด้วยกัน” ท่านเห็นว่า มีพี่น้องชาวจีนจำนวนหนึ่งที่อาจจะยังเข้าใจศักยภาพประเทศของตนไม่ถ่องแท้พยายามดิ้นรนไปใช้ชีวิตและตั้งรกรากในต่างประเทศ ท่านเห็นว่าชาวจีนบางกลุ่มบางโอกาสไม่ได้พูดแทนจีนแต่กลับเป็นกระบอกเสียงให้ชาวต่างชาติ ท่านเห็นว่าชาวจีนจำนวนหนึ่งมักจะจินตนาการเสมอว่าโลกตะวันตกบริบูรณ์และงดงาม สุดท้ายกลับพบว่า โลกที่ใฝ่ฝันนั้นเป็นโลกจินตนาการ ไม่มีอยู่จริง

ในมุมมองของ “ชาวจีนที่ถูกเฟื่องเลี้ยง” ภายใต้ขนานนาฬิกากรรมของตะวันตกเช่นว่า “ก้าวล้ำ” “ล้ำหลัง” “รวบอำนาจ” “ครองและไม่ครองพลิติมินุษยชน” ท่านสวนแย้งว่า “ประเด็นสำคัญเป็นเพราะพวกเขาเคยชินกับตรรกะของ “แนวคิดยึดตะวันตกเป็นศูนย์กลาง” (西方中心论 west-centered thought) และ “ทฤษฎีจุดจบแห่งประวัติศาสตร์” (历史终结论 the theory of the end of history) โดยมองว่ามีเพียงวิธีการและระบบการปกครองของตะวันตกเท่านั้นที่จะเป็นสัญลักษณ์ของหลักวิธีและระบบการปกครองที่ดีที่สุดของมนุษยชาติ ถ้าคุณไม่เหมือนกับเรา เท่ากับว่าคุณไร้อารยธรรม” และท่านยืนยันว่า เนื้อในของอารยธรรมจีนนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายซับซ้อนมากเกินกว่าที่จะอาศัยวาทกรรมอันคับแคบและตื้นเขินมาสรุปจีน

ในมุมมองของ “ชาวจีนในวันนี้” ที่ได้สอดส่องพฤติกรรม “ตะวันตกในวันก่อนหน้า” และ “ตะวันตกในวันนี้” ท่านค้นพบว่า “มหาอำนาจ” ไม่ใช่จุดหมายสำคัญของการสร้างโลก การสู้รบในสนามสงครามปัจจุบันควรคำนึงถึงเรื่องปากท้องและชีวิตผาสุกของประชากรภายในประเทศภายใต้ความเท่าเทียมและความเสมอภาค

ท่านได้พาตฟิงถึงอุปสรรคของความเจริญก้าวหน้าของสหรัฐอเมริกา ซึ่งอ้างอิงจากภาวะของชาวอเมริกันด้วยกัน โดยยกตัวอย่างบทสนทนา ที่อดีตประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ในวัย 94 กล่าวกับทรมี่ว่า “เห็นด้วยว่า ‘จีนกำลังแซงหน้าพวกเรา’ แต่คุณรู้ไหมว่าเพราะเหตุใด นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 ที่ผมได้กระชับความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน เข้าสู่ภาวะปกติ คุณรู้ไหมว่านับแต่นั้นมาจีนทำสงครามกี่ครั้ง? ‘ศูนย์’ แต่เรากลับทำสงครามตลอดเวลา...ภายใต้ประวัติศาสตร์ แห่งการสถาปนาสหรัฐอเมริกา 242 ปี มีเพียง 16 ปีเท่านั้นที่ไม่มี สงคราม ดังนั้น สหรัฐฯ น่าจะเป็นประเทศที่ชอบทำสงครามมากที่สุด ในประวัติศาสตร์โลก...สหรัฐฯ สูญเสียงบประมาณทางการทหารไป กว่า 3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ แต่จีนไม่เคยสูญเสียเงินทองไปกับการ สงครามเลยสักนิด นี่จึงเป็นสาเหตุที่จีนกำลังจะแซงสหรัฐฯ ในทุก ๆ ด้าน หากสหรัฐฯ นำเงิน 3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ไปใช้ในโครงการ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของสหรัฐฯ เราก็จะมีรถไฟความเร็วสูง มี สะพานที่ไม่พังทลาย ดูแลรักษาถนนหนทางได้ และยังมีเงินเหลือ อีก 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เทียบกันแล้ว เพราะไม่ต้องทำสงคราม จีนจึงสามารถลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบการศึกษา จีนมี รถไฟความเร็วสูงที่มีระยะทางยาวไกลที่สุดในโลกแล้ว สหรัฐฯ มีรถไฟ ความเร็วสูงยาวเท่าไรหรือ? ทุกคนก็รู้ว่า ‘ศูนย์’”

ด้านมุมมองที่ท่านพยายามถ่ายทอดความเข้าใจต่อวิถี “โมเดลจีน” (中国模式 the China model) รวมถึงความสำเร็จ ของสถาบันการเมืองของจีนให้ชาวจีนด้วยกันและชาวต่างชาติ ได้เข้าใจ ท่านอ้างอิงวิสัยทัศน์ของเติ้งเสี่ยวผิงเรื่องความเคารพ ในโมเดลของกันและกันและกันและหลักการกระชับความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศว่า “หลักการสำคัญของระเบียบความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศคือ ไม่ควรเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ไม่แทรกแซงในระบบสังคมของประเทศอื่น เป็นไปไม่ได้ที่จะกำหนดให้ทุกประเทศในโลกคัดลอกและปฏิบัติตามโมเดลสหรัฐฯ อังกฤษ และฝรั่งเศส ...ควรเคารพพรรคและประชาชนของแต่ละประเทศ คิดค้นหาวิธีแนวทาง สำนวน และแก้ไขปัญหาของตนเอง ไม่มีพรรคใดที่สามารถทำหน้าที่เป็นพรรคหัวโจกและสั่งการได้ เราเองก็ต่อต้านผู้อื่นที่ออกคำสั่งกับเรา และเราจะต้องไม่ออกคำสั่งกับผู้อื่นเช่นกัน” และว่า “ชัยชนะของการปฏิวัติของประชาชนในประเทศจำต้องพึ่งพาลำแข้งของตน การปฏิวัติไม่สามารถส่งออกหรือนำเข้าได้ตามอำเภอใจเหมือนสินค้า การปฏิวัติของประเทศใดๆ และการแก้ปัญหาของประเทศใดๆ จำต้องขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่เป็นจริงของประเทศนั้น”

ด้านความแข็งแกร่งและอัตลักษณ์ของสถาบันการเมืองจีน มีหลายจุดที่ท่านกล่าวไว้อย่างน่าสนใจเช่นว่า “สหรัฐฯ หรือแม้กระทั่งชาติตะวันตกทั้งหมดเข้าใจผิดเกี่ยวกับจีนมาตลอด หากว่าท่านใดที่ติดตามสถานการณ์การเมืองปัจจุบันอย่างใกล้ชิดย่อมจะทราบถึงกระแสวิพากษ์หลักของสื่อตะวันตก ซึ่งเมื่อพูดถึงการเมืองและพรรคการเมืองของจีนก็หนีไม่พ้นข้อคำถามเหล่านี้เช่น “ทำไมจีนมีแต่ปฏิรูปเศรษฐกิจ ไม่ปฏิรูปการเมือง?” “ไม่ปฏิรูปการเมือง แล้วจีนจะประสบความสำเร็จได้อย่างไร?” “เมื่อไหร่จีนจะเลิกระบบพรรคเดียวเสียที?” ฯลฯ ผมเรียกกลุ่มข้อครหาเหล่านี้ว่า “พวกขี้เกียจไม่หาความรู้” “พวกทำงานสื่อสารมวลชนแบบสันหลังยาว ไม่จริงจังกับงาน” อาศัยแค่สิ่งที่พวกเขานิยามว่า “ค่านิยมสากล” แล้วก็ไม่ต้องศึกษาวิจัยใด ๆ ไม่ต้องเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชาติอื่น เพียงเพราะคุณกับเราไม่เหมือนกัน ก็ยืนยันว่าคุณคือผู้ล่าหลังตันที นี่ช่างเหมือนกับที่เขาว่า “武太郎开店，比我高的不要” 武太郎กลางเปิดร้าน

ขายขนมแป้งเซาปิง เห็นใครดีกว่าเป็นไม่ได้ ก็เป็นเพราะคิดกันแบบนี้ ตะวันตกจึงหยุดอยู่กับที่ ไปไหนไม่รอด”

ท่านได้อ้างอิงวาทะของเต็งเสี่ยวผิงว่า “ในอดีตเราได้ทำตามโมเดลของลัทธิสังคมนิยมแล้วนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย เราพบปัญหามานานแล้ว แต่ไม่ได้แก้ไขให้ดี ตอนนี้เราต้องทบทวนและแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ดีเสียก่อน สิ่งที่เราจะสร้างคือลัทธิสังคมนิยมอัตลักษณ์แบบจีน” ...“ท่านทราบไหมว่าชาวจีนก็มีค่านิยมของตนเองนะ หนึ่งในนั้นก็คือ หลักแสวงหาความจริงบนความเป็นจริง seek truth from facts...” กล่าวต่อว่า “มรดกทางวัฒนธรรมการเมืองของประเทศจีนได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้ว หากว่ารัฐบาลจีนเหมือนพรรคการเมืองตะวันตก ที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มคนแคบๆ กลุ่ม พรรคการเมืองนี้สุดท้ายก็จะถูกประชาชนทอดทิ้ง...การทำให้จีนดีขึ้น หัวใจอยู่ที่พรรค การออกแบบโครงสร้างสถาบันสำคัญที่สุด ดังนั้นการพัฒนาพรรคให้ดี จึงเป็นหัวใจสำคัญสู่ความสำเร็จในกิจการของเรา มิเช่นนั้นจีนอาจจะกลายเป็นแค่เม็ดเงินที่กระจายกระจาย หรือแม้กระทั่งแตกสลายออกเป็นเสี่ยงๆ...” และว่า “จีนมีระบบการคัดเลือกคนเก่งผ่านการสอบคัดเลือกที่ถูกใช้มาตั้งแต่อดีตกาลต่อเนื่องกันมากกว่าพันปี วัฒนธรรมการเมืองของชาวจีนมองว่า “อัครเสนาบดีย่อมมาจากท้องถื่น ขุนพลที่ห้าวหาญย่อมมาจากพลทหาร” (宰相必起于州部，猛将必发于卒伍) โครงสร้างสถาบันการเมืองจีนมีการ “หลอมรวมเข้ากับวิธีการบางอย่างของระบบการเมืองแบบตะวันตก เช่น การสำรวจประชามติและการเลือกตั้ง ฯลฯ โดยภาพรวมจึงกลายเป็นการออกแบบโครงสร้างสถาบันด้วยวิธี “คัดเลือก + เลือกตั้ง” “กลไกการกำหนดนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนครอบคลุมถึงประชาธิปไตยแบบหรือและ “ระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์”

แบบใหม่” กลไกการกำหนดนโยบายแบบ “มาจากประชาชน ไปสู่ประชาชน” ลักษณะนี้จึงจะสามารถวางแผนครอบคลุมความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ที่แตกต่างกันได้”

.....

สำนวนจีนกล่าวไว้ว่า “อ่านหนังสือหมื่นเล่ม เดินทางหมื่นลี้” (读万卷书，行万里路) คิดเสียว่า การที่เราจะอ่านหนังสือเป็นหมื่นพัน เล่มโอกาสคงน้อย โอกาสเดินทางหมื่นแสนลี้ยิ่งไม่ง่าย ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นการที่เราอ่านหนังสือไม่มากพอ ไม่กว้างพอ มีหน้าซ้ำหนังสือที่สามารถศึกษาหาอ่านได้หากถูกจำกัดแค่เพียงแวดวงชุดความรู้อันอาจจากอารยธรรมปากโคฟากหนึ่งเพียงปากเดียว หรือเส้นทางที่เราเข้าศึกษาและทำความเข้าใจก็มีเพียงปากโคฟากหนึ่งของโลก สุดท้ายเราอาจถูกเรียกว่า “อ่อนต่อโลก” หรือไม่? เพราะเราอาจจะรู้แค่ตะวันตกจริง ไม่รู้ตะวันออกแท้ หรือรู้เหนือไม่รู้ใต้

ศาสตราจารย์จางเหว่ยเหว่ยเป็นชาวเมืองเซี่ยงไฮ้ สำเร็จการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งระดับปริญญาโทและเอก จากมหาวิทยาลัยเจนีวา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประเทศจีนแห่งมหาวิทยาลัยฟู้ตัน ศาสตราจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยฟู้ตัน เคยมีประสบการณ์การทำงานประจำสำนักงานแปลภาษาต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศ เคยเป็นล่ามให้กับเต็งเสี่ยวผิง มีประสบการณ์ในการเดินทางไปประเทศต่างๆ ทั่วโลก มากกว่าร้อยประเทศ มีประสบการณ์การแลกเปลี่ยนและตอบโต้วาทกรรมในเวทีสำคัญๆ กับบุคคลสำคัญ ทั้งนักการเมืองการปกครอง นักปรัชญา นักประวัติศาสตร์ นักสิทธิมนุษยชน นักข่าว นักเขียนของสื่อต่างๆ ทั่วโลก ท่านยังมีผลงานเขียนทางด้านการเมืองจีนทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น 中国特色社会主义,

中国人你要自信，文明型国家，新百年新中国，The China Wave: Rise of a Civilizational State เป็นต้น

เนื้อหาสาระที่ปรากฏในหนังสือ “China Now” “เคลื่อนพลังสู่เวทีโลกนี่คือประเทศจีน” ที่ผู้เขียนพยายามชี้แจงชนในชาติและชาวต่างชาติดังตัวอย่างวาทกรรมข้างต้น เป็นแค่สาระสำคัญๆ บางส่วนของหนังสือ ข้อเด่นของหนังสือเล่มนี้ นอกจากนันททัศนะของผู้เขียนแถม “จีนสอนจีน” “จีนมองต่างชาติ” “จีนย้อนแย้งต่างชาติ (สหรัฐฯ)” ยังมีสาระความรู้ด้านประวัติศาสตร์โลก พัฒนาการของความเจริญรุ่งเรืองและการล่มสลายทางการเมืองและสังคมของนานาประเทศ ความสัมพันธ์ของจีนกับนานาประเทศ ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ในอดีตและปัจจุบัน กล่าวได้ว่าทีมงานผู้แปลมีความชาญฉลาดที่ได้เลือกสรรหนังสือที่มีคุณค่าสำหรับการทำความเข้าใจ “จีนปัจจุบัน” เพิ่มเติมได้ในหลายหลากมิติ ในตัวบทแปลยังแทรกเสริมเชิงอรรถอธิบายความสำคัญๆ และวงเล็บคำจีนคำอังกฤษสำหรับคำเฉพาะต่างๆ ไว้ให้เทียบเคียงด้วย ในฐานะที่เป็นหนังสือแปลเล่มหนึ่งก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงการศึกษาการแปลจีน-ไทยได้ด้วยเช่นกัน

“China Now” “เคลื่อนพลังสู่เวทีโลก นี่คือประเทศจีน” เป็นหนังสือที่ผนวกเนื้อหาสาระมาจากรายการโทรทัศน์คล้ายรายการสนทนาปัญหาบ้านเมืองที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือของหน่วยงานหลายๆ ฝ่ายของจีน ได้แก่ Dragon TV (东方卫视) สถาบันวิจัยประเทศจีนแห่งมหาวิทยาลัยฟู่ตัน (China Institute 复旦大学中国研究院) บริษัทผลิตวิดีโอ tube กวานชือผิง (观视频) และเว็บไซต์กวานฉา www.guancha.cn (观察者网) เริ่มออกอากาศทุกวันจันทร์ตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2019 ช่วงเวลา 21:30 น. ความยาวของแต่ละตอนประมาณ 42 นาที

ปี 2021 เป็นปีครบรอบ 100 ปีแห่งการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์

จีน (สถาปนาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1921) ถือว่าเป็นปีที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศจีนปีหนึ่ง และถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่เราท่านจะได้เปิดโลกทัศน์ “จีนมองจีน” และ “จีนมองโลก” ผ่านการบอกเล่าของหนังสือเล่มนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัสศรี จิรภาส (谢玉冰)

อาจารย์ประจำสถาบันเอเชียศึกษา
มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง
ปักกิ่ง. 28 กุมภาพันธ์ 2021

01

แรงพลังของจีน : การผงาดด้วยอุตสาหกรรมของชนในชาติ

★: ประเทศจีน : การผงาดที่ไม่ธรรมดา

ในปี ค.ศ. 2019 เราได้ฉลองครบรอบ 70 ปีของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้ประวัติศาสตร์แห่งมนุษยชาติ 70 ปี ถือว่าเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ที่ผ่านไปพรืดตาเดียว ทว่าการเปลี่ยนแปลงของประเทศเสมือนพลิกฝ่ามือ อีกทั้งในปีนี้ วงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีนมีบริษัทแห่งหนึ่งชื่อว่า หัวเหว่ย เนื่องจากการกดดันจากสหรัฐฯ จึงได้รับการจับตามองจากทั่วโลก นับว่าเป็นปรากฏการณ์มั่งกรสะท้านพิภพ ที่ประเทศจีนแสดงประจักษ์สู่สายตาชาวโลก การพุ่งทะยานของบริษัทหัวเหว่ยถือเป็นเงาแห่งการผงาดของจีน การแข่งขันอย่างดุเดือดภายใต้ระบบ 5G กับต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีหลักหรือด้านการสร้างมาตรฐานของจีน กล่าวได้ว่าจีนก้าวทันสหรัฐฯ ขณะที่อีกหลายๆ ด้านจีนได้ก้าวล้ำสหรัฐฯ ไปแล้ว นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สหรัฐฯ หวั่นเกรงจีนและพยายามหาวิธีการต่างๆ นานากดดันบริษัทเอกชนรายนี้ ทว่าวิธีการเหล่านั้นก็เชื่อว่าะหยุดยั้งการผงาดของจีนได้ แต่กลับเป็นแรงผลักดันให้จีนผงาดรอบด้านได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ภาวะอันเลวร้ายในบางนัยอาจถือว่าเป็นเรื่องดี หากมองย้อนกลับไปในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมานี้ “เหตุการณ์กาแล็กซี” ในปี ค.ศ. 1993 กรณีระเบิดสถานทูตจีนในยูโกสลาเวียในปี ค.ศ. 1999 เหตุการณ์ในทะเลจีนใต้ ปี ค.ศ. 2001 เหตุการณ์คืบเพลิงกีฬาโอลิมปิกปักกิ่งปี ค.ศ. 2008 และ “การลักพาตัว” ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทหัวเหว่ยในปี ค.ศ. 2018 เหตุการณ์เหล่านี้ต่างถือเป็นแบบเรียนที่ดีที่ได้เตือนสติให้ชาวจีนนักต่อนักรักชาติมากขึ้น ทั้งยังได้รู้จักธาตุแท้ของชาวตะวันตกมากขึ้นด้วย ช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้คนบางกลุ่มโดยเฉพาะในวงวิชาการนั้นออกจะไร้เดียงสาไปหน่อย โดยมักจะนึกคิดไปว่ามีโลกอันสวยงามดั่งงามอีกโลกหนึ่ง และโลกอันแสนดีงามนั้นก็คือโลกตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐฯ สุดท้ายปรากฏว่าโลกที่พากันใฝ่ฝันอยู่นั้น เป็นโลกในจินตนาการที่ไม่มีอยู่จริง กรณีจับตัวคุณเมิ่งหวันโจว (孟晚舟) (ผู้บริหารระดับสูงของหัวเหว่ย) เป็นการกระทำที่เผยความจอมปลอมและการใช้อำนาจบาตรใหญ่ของสหรัฐฯ สิ่งที่สหรัฐฯ กล่าวถึงความยุติธรรมและเสรีภาพ ความเป็นอิสระทางตุลาการ เศรษฐกิจการตลาด การแข่งขันที่เป็นธรรม การค้าเสรี จิตวิญญาณรักษาคำมั่นสัญญา ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนนั้น สูญสลายไปสิ้น สำหรับชนในชาติยังมีบทเรียนที่ดีกว่านี้อีกหรือ สำหรับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ยังมีวิชาความคิดทางการเมืองที่ดียิ่งไปกว่านี้อีกหรือ

บางคนกล่าวว่า การโฆษณาของจีนนั้นมากเกินไปหรือเปล่า ทำให้สหรัฐฯ มองเป็นคู่ปรปักษ์ อันที่จริงชาวจีนเพียงอยากจัดการเรื่องของตนเองให้ดีขึ้นเท่านั้น ดังเช่นสำนวนจีนกล่าวว่า “ต้นไม้ไม่อยากจะสงบ แต่ลมไม่หยุดพัดกระหน่ำ” ในยุคเติ้งเสี่ยวผิง (邓小平) เน้นกันว่าจีนไม่ต้องการทำตัวเด่นบนเวทีโลก ตอนนั้นระดับการพัฒนาด้าน

เศรษฐกิจของประเทศจีนยังสู้รัสเซียไม่ได้ แต่ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของรัสเซียเทียบเท่าแค่เม็ดเงินตกลงตงเท่านั้น ยุคดั้งเดิมยี่สิบเมื่อ 30 ปีก่อนไม่เน้นการสร้างภาพลักษณ์เด่น เน้นเก็บงำประกาย ตั้งเสียยี่สิบเคยกล่าวว่า การซ่อนนำศักยภาพเป็นเพียงแค่วิธีการ ให้อ้างอิงจุดหมาย จุดหมายคือมีผลงานปรากฏจากการกระทำ เมื่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนแพร่หลายทั่วโลกแล้วจะยังกลัวที่จะยืนหยัดและปกป้องผลประโยชน์ของตนอีกหรือ ถ้าไม่ออกมาปกป้องผลประโยชน์ของตนแล้วใครจะมาปกป้อง อันที่จริง เมื่อขนาดเศรษฐกิจใหญ่โตจนถึงจุดหนึ่งแล้วก็ควรใช้ประโยชน์จากจุดแข็งนั้นให้เต็มที่ พัฒนาจุดแข็งให้ได้มาตรฐานทัดเทียมมาตรฐานโลก ชาวตะวันตกยอมรับที่สุดคือศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพด้านฮาร์ดแวร์หรือซอฟต์แวร์ก็ตาม

เรายึดถือในหลักการความร่วมมือแบบชนะทั้งสองฝ่าย (win-win) และเราได้ปฏิบัติตามหลักการนี้มาโดยตลอด แต่สหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศสำคัญประเทศหนึ่งในโลกไม่ยึดถือหลักการข้อนี้แม้แต่กับสหรัฐฯ ยึดถือแต่เพียงว่า “สหรัฐฯ ยิงใหญ่คำฟ้า” เชื่อแต่เพียงว่าเมื่อฝ่ายหนึ่งชนะอีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องพ่ายแพ้ (Zero-sum Game/ เกมผลรวมเป็นศูนย์) แต่ผมคิดว่าความคิดเช่นนี้ทวนกระแสประวัติศาสตร์ แต่ท้ายที่สุดก็ต้องตื่นสติ ยอมรับว่าหนทางที่ดีที่สุดคือความร่วมมือแบบชนะทั้งคู่ (win-win) ชาวจีนเล่นหมากล้อมเป็น หมากล้อมเป็นเกมที่ใช้ศักยภาพสร้างสถานการณ์ที่เป็นต่อ ทุกวันนี้ประเทศจีนเป็นคู่ค้าที่

ใหญ่ที่สุดของ 130 กว่าประเทศ นี่คือศักยภาพของจีน นี่คือศักยภาพในการสร้างสถานการณ์ที่เป็นต่อเมื่อก่อร่างขึ้นแล้วก็ยากจะหยุดยั้ง

เส้นทางระยะ 70 ปีที่ผ่านมาของชาวจีนไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย นับจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ. 1949 สหรัฐฯ ก็ส่งกองทัพบกรบถึงสนามหน้าบ้านแล้ว ชาวจีนต้องรับมือต่อสู้ อย่างไม่มีทางเลี่ยง ประธานเหมาเถากล่าวว่า “ชกไปหมดหนึ่ง เพื่อเลี่ยงการชกนับร้อย” สงครามต่อต้านสหรัฐฯ เพื่อช่วยเหลือเกาหลีเหนือนั้น นำมาซึ่งสันติภาพเป็นเวลายาวนานกว่า 60 ปี ไม่เช่นนั้นแล้ว จะมีการผงาดของจีนในวันนี้หรือ ความล้าหลังในช่วงเริ่มต้น การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นสิ่งที่คนในยุคปัจจุบันยากจะเข้าใจ ประเทศจีนประสบภาวะสงครามต่างๆ มายาวนานนับร้อยปี ทำให้จีนตกอยู่ในภาวะความยากจนข้นแค้น ประธานเหมาเถากล่าวว่า ตอนนี้อาจสามารถผลิตอะไรก็ได้ สามารถผลิตโต๊ะ เก้าอี้ได้ สามารถผลิตถ้วยน้ำชาและกาน้ำชาได้ สามารถปลูกข้าวและนำมาบดเป็นแป้งได้ สามารถผลิตกระดาษได้ แต่เราไม่สามารถผลิตรถยนต์ เครื่องบิน รถถัง และรถไถนาได้แม้แต่เครื่องเดียว

จากนั้นจีนก็เริ่มฟื้นฟูประเทศโดยเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม แต่ก็ได้รื้อปรินเทอไค์นิก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 – 1978 จีนได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนัก และกิจการสังคมนับเป็นการวางรากฐานสำคัญอย่างค่อนข้างครอบคลุมสำหรับความก้าวหน้าของจีนต่อมาในภายหลัง ทั้งรากฐานทางด้านอุตสาหกรรมและรากฐานสังคม รวมถึงการปลดแอกสตรี การปฏิรูปที่ดิน การกระจายการศึกษาให้ทั่วถึง การจัดการรักษาพยาบาล

ขั้นพื้นฐาน เป็นต้น จีนได้บรรลุเป้าหมายการสร้างเสริมระบบการเมือง การปกครองขั้นพื้นฐาน ได้สร้างระบบอุตสาหกรรม การป้องกัน ประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ในแง่นี้กล่าว ได้ว่า ช่วง 30 ปีแรกของจีนเป็น “30 ปีแห่งการก่อร่างสร้างตัว” เป็นพื้นฐานของการผงาดในอีก 40 ปีต่อมา ในทางการเมืองการ ปกครอง จีนเคยผ่านเส้นทางอันคดเคี้ยว ประชาชนยังเป็นหนี้เป็นสิน ระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ กว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ อยู่ในสภาพยากจนข้นแค้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ต่อประชากรของประเทศต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ในทวีปแอฟริกา ยุคสมัยนั้นเชียงใหม่เป็นเมืองที่เจริญที่สุดเมืองหนึ่งของประเทศจีน ขนาดพื้นที่ที่อยู่อาศัยต่อครอบครัวโดยเฉลี่ยเพียงประมาณ 4 ตารางเมตร เท่านั้น เมื่อปี ค.ศ. 1983 ผมเดินทางมากรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก รู้สึก ว่ากรุงเทพฯ เจริญกว่าเชียงใหม่ราว 20 ปี ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 ผมยังได้เดินทางไปประเทศซิมบับเวและโกตดิวัวร์ในทวีปแอฟริกา ก็รู้สึกว่าการเมืองหลวงของประเทศเหล่านั้นเจริญรุ่งเรืองกว่ากรุงเทพฯ นั้นเป็นสภาพทั่วไปของประเทศจีนในช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปและ การเปิดประเทศอันเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ แต่ในวันนี้ประเทศเหล่านั้นจะเปรียบเทียบกับจีนได้อย่างไร

40 ปีการปฏิรูปและการเปิดประเทศอาจเรียกได้ว่า “40 ไม่ทุกขีรอน” จีนค้นพบหนทางสู่ความสำเร็จของตัวเอง ดังนั้นเราจึง ต้อนรับการก้าวกระโดดที่ยิ่งใหญ่ของประชาชาติจีนจากความสามารถ ในการลุกขึ้นยืนจนกระทั่งถึงระดับร่ำรวยมั่งคั่ง ประเทศทั่วโลกแบ่ง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา กลุ่มประเทศที่ เศรษฐกิจกำลังเปลี่ยนผ่าน และกลุ่มประเทศตะวันตก เราสามารถมอง

เห็นการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศและเมื่อเปรียบเทียบกับในลักษณะนี้ เรายังสามารถมองเห็นความหมายของความก้าวหน้าและหนทางการพัฒนาของจีนได้ง่ายขึ้น

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าความท้าทายอันยิ่งใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนาคือการแก้ไขปัญหาความยากจน และจีนก็ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดในการแก้ไขปัญหาด้านนี้ภายใต้มาตรฐานของจีน ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศจีนมีประชากร 740 ล้านคนที่สามารถหลุดพ้นจากภาวะความยากจน แต่หากอ้างอิงตามมาตรฐานสากลของธนาคารโลกพบว่า มีประชากรชาวจีนที่หลุดพ้นจากภาวะความยากจนจำนวนถึง 850 ล้านคน หรือกล่าวได้ว่าเกือบ 80% ของปัญหาความยากจนทั่วโลกถูกขจัดไปโดยประเทศจีน หากปราศจากการบรรเทาความยากจนขนาดมหึมา เชื่อว่าชีวิตความยากจนของประชากรโลกไม่มีทางลดลงได้ หากแต่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางคนกล่าวว่า ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนยังคงมีมาก ผมก็ยอมรับในข้อนี้ แต่ผมขอชี้แจงว่าทั้งหมดนี้ต้องนำไปเปรียบเทียบกับนานาประเทศจึงจะเห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ผมเคยเสนอข้อคิดในแง่มุมหนึ่งอยู่หลายครั้งแล้วว่า ตราบใดที่นำจีนไปเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ความสำเร็จของจีนก็จะน่าทึ่ง ถ้าเราลองขับรถท่องเที่ยวทั่วประเทศจีนเพื่อบันทึกร่องรอยความยากจน โดยเริ่มสตาร์ทจากปักกิ่งหรือเซี่ยงไฮ้ใช้เวลา 20 ชั่วโมง ไม่ว่าจะขับรถไปที่ใดๆ เช่น เฮยเหอ ไหน่หนาน กว่างโจว หรือฉงชิ่ง แค่ออกให้ไม่ได้ขับลงทะเลเท่านั้น ตลอดเส้นทางภายในระยะเวลา 2 ชั่วโมงนั้น คุณจะเห็นได้ว่าสามารถบันทึกร่องรอยความยากจนไว้ได้น้อยกว่าความยากจนที่คุณเห็นในอินเดีย อินเดียก็เป็นประเทศกำลังพัฒนาเช่นกัน นี่เป็นสิ่งที่เปรียบเทียบกันไม่ได้เลย สภาพการณ์ของเราดีกว่ามาก เราเป็นประเทศสังคมนิยม เราเคยผ่านการปฏิรูปที่ดิน

เกษตรกรของเรามีที่ดินและมีที่พักอาศัย เพียงข้อนี้ก็ต่างกับประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มากโขแล้ว นอกจากนี้ ระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนยากจนของเราก็ตีขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับ 40 ปีก่อน ตามมาตรฐานความยากจนในปัจจุบันของเรายังมีประชากรที่ยากจนจำนวนกว่า 30 ล้านคน เมื่อถึงปี ค.ศ. 2020 ผู้คนเหล่านี้ก็จะหลุดพ้นจากความยากจน ปาฏิหาริย์ของการขจัดความยากจนที่สมบูรณ์แบบของจีนจะได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์แห่งการพัฒนาอารยธรรมของมวลมนุษยชาติ

ผมเคยเดินทางไปสำรวจและศึกษาประเทศกำลังพัฒนาว่า 70 ประเทศ ความยากจนของพวกเขาแตกต่างจากความยากจนของชาวจีน ผมมีเพื่อนสนิทคนหนึ่งมาจากอินโดนีเซีย เป็นนักวิชาการด้านการพัฒนา เขาบอกว่าเพื่อนชาวจีนมักจะบอกเขาว่าอย่าศึกษาแค่เพียงปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ ควรไปศึกษาที่มณฑลกุ้ยโจวด้วย ฉะนั้นเขาจึงไปสำรวจที่กุ้ยโจว พอกลับมาก็บอกผมว่าไม่เหมือนเลยจริงๆ กุ้ยโจวนั้นเจริญกว่ามาก เพื่อนผมพูดว่า “ครอบครัวคนยากคนจนในประเทศจีนต่างมีบ้าน มีที่ดิน กินข้าวก็มีกับข้าว ส่วนคนยากจนในประเทศเรานั้น ไม่มีที่ดิน ไม่มีบ้าน อาหารการกินก็ไม่ได้ แถมยังกินไม่อิ่มอีกต่างหาก”

เรื่องอาหารการกินและที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับประเทศจีนต่อไปอีกแล้ว ขอยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งคือ เมื่อปี ค.ศ. 2018 ผมเคยเดินทางไปอำเภอที่ยากจนแห่งหนึ่งในมณฑลเสฉวน นักวิชาการชาวแอฟริกันก็อยู่ที่นั่น เขาบอกผมว่าในตัวเมืองของอำเภอที่ยากจนแห่งนี้ ยังมีความเจริญและสวยงามมากกว่าเมืองหลวงของประเทศเขา ผมเคยเดินทางไปเขตอำเภอที่มีปัญหาความยากจน 10 กว่าอำเภอ พบว่าอำเภอเหล่านั้นมีความเจริญและสวยงามกว่าเมืองหลวงของประเทศกำลังพัฒนาอีกหลายประเทศ

ผมยังยกตัวอย่างง่ายๆ ต่อไปอีกว่า จำได้ว่าในปี ค.ศ. 2010 ที่อำเภอโจวฉี มณฑลชานซูเคยเกิดภัยพิบัติโคลนถล่ม ดูจากข่าวในโทรทัศน์ บ้านเรือนส่วนใหญ่ที่ถูกโคลนถล่มทับนั้น มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศทั่วไป นี่แค่อำเภอหนึ่งของมณฑลชานซูเท่านั้นละ การติดตั้งเครื่องปรับอากาศสำหรับครอบครัวในเมืองหลวงของประเทศกำลังพัฒนาเป็นเรื่องหรูหราฟุ่มเฟือย ปัญหาประการแรกคือ เครื่องจ่ายไฟของเทศบาลไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะจ่ายไฟได้พอเพียงสำหรับเครื่องปรับอากาศตามความต้องการของประชากรส่วนใหญ่ ฉะนั้นเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาแล้วคงชี้ให้เห็นได้ว่าในภาพรวมเราเป็นฝ่ายชนะแน่นอน เรายังสามารถผลิตกระแสไฟที่มาตรฐานสูงกว่านี้สามารถใช้กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดมากกว่านี้เพื่อกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ดีขึ้น

ประการที่สอง เมื่อเทียบกับประเทศที่เศรษฐกิจอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน คำว่า “ประเทศที่รูปแบบเศรษฐกิจกำลังเปลี่ยนผ่าน” เป็นคำที่ผมไม่ชอบใช้เลย เพราะไม่สามารถอธิบายรูปแบบของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมที่ใช้กลไกการตลาดของเราได้อย่างถูกต้องแม่นยำเท่าใดนัก แต่เนื่องจากยังไม่มีคานียามประเทศสังคมนิยมและประเทศสังคมนิยมในอดีตที่ดีกว่าคำนี้ ผมจึงขอใช้คำนี้ไปพลางๆ ก่อน

เมื่อมองย้อนกลับไป ผมรู้สึกตื่นตันใจ ราว 27 ปีหรือ 28 ปีก่อนหน้านี้ ช่วงที่สหภาพโซเวียตล่มสลายและยุโรปตะวันออกเปลี่ยนเข้าสู่วิถีทุนนิยม ตะวันตกต่างปรบมือดีใจที่ประชาธิปไตยอันยิ่งใหญ่แบบตะวันตกจะมาถึงประเทศ “ม่านเหล็ก” แล้ว แต่หลายปีผ่านไป เรื่องที่พวกเขาทำ ผลสำเร็จที่พวกเขาได้รับ ไม่สามารถเทียบกับประเทศจีนได้เลย อีกทั้งยังต่างกันราวฟ้ากับดิน ผมได้พูดไปแล้วว่าขณะที่สหภาพโซเวียตล่มสลาย เศรษฐกิจรัสเซียนั้นดีกว่าจีน แต่ตอนนี้ขนาด

เศรษฐกิจเทียบได้กับมณฑลกว้างตงของจีนเท่านั้น ผมยังสามารถยกตัวอย่างได้ต่อไปว่า ทุกวันนี้ทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของจีนมีประมาณ 3 ล้านล้านกว่าดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสั่งสมมาจากเดิมที่ไม่มีอะไรเลย กระทั่งสามารถแข่งหน้าเศรษฐกิจมวลรวมของอดีตประเทศสังคมนิยม รวมทั้งรัสเซียและอีก 16 ประเทศในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกได้ด้วย

นอกจากนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตะวันตก ผมรู้สึกว่าบางคนในประเทศของเราเห็นดีเห็นงามไปกับสหรัฐฯ ทุกเรื่องในเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ผมจะขอเปรียบเทียบระหว่างจีนกับสหรัฐฯ บ้าง ผมมักจะเอ่ยถึงสำนวนที่ว่า “30 ปีสายน้ำไหลผั่งตะวันตก 30 ปีสายน้ำไหลผั่งตะวันตก”¹ เมื่อปี ค.ศ. 2011 ผมได้พูดคุยกับหัวหน้าบรรณาธิการนิตยสาร “Time” ที่เมืองฮัมบูร์ก ท่านเป็นนักสื่อมวลชนอาวุโสชาวเยอรมัน ในตอนนั้นท่านเพิ่งกลับจากเซี่ยงไฮ้ ท่านพูดว่ามหานครเซี่ยงไฮ้คล้ายกับมหานครนิวยอร์กมากขึ้นทุกวัน หรือว่าไม่มีโมเดลจีน ที่แท้ก็เป็นโมเดลสหรัฐฯ มิใช่หรือ ผมตอบไปว่า คุณอาจจะมองไม่ละเอียดพอนะ ความจริงเซี่ยงไฮ้มีหลายด้านแข่งหน้านิวยอร์กไปแล้ว ในทุกวันนี้สิ่งที่เรียกว่าฮาร์ดแวร์ของเมือง เช่น สนามบิน รถไฟใต้ดิน และศูนย์การค้า ฯลฯ ของเซี่ยงไฮ้ต่างก็นำหน้านิวยอร์กไปแล้ว และไม่ใช่ให้นำหน้าไปเล็กน้อยเท่านั้น แต่เป็นการนำหน้าไปถึง 15 หรือ 20 ปีแล้วก็ได้

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทางด้านซอฟต์แวร์ เช่น อายุขัยโดยเฉลี่ยของชาวเซี่ยงไฮ้นั้นสูงกว่าชาวนิวยอร์กถึง 4 ปี ค่าเฉลี่ยอายุขัยของชาวนิวยอร์กคือ 79 ปี สำหรับเซี่ยงไฮ้ ตามสถิติของเซี่ยงไฮ้ในปี ค.ศ. 2018 ค่าเฉลี่ยอายุขัยของประชากรอยู่ที่ 83 ปี นอกจากนี้ อัตราการตาย

¹ หมายถึง สถานการณ์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ได้เป็นที่แน่นอนตายตัว (ผู้แปล)

ของทารกในเซี่ยงไฮ้ก็ต่ำกว่านิวยอร์กด้วย ความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยทางสังคมของเซี่ยงไฮ้ก็ดีกว่านิวยอร์กอาจจะ 10 เท่าด้วยซ้ำ ตอนนั้นผมได้แลกเปลี่ยนทัศนะกับหัวหน้าบรรณาธิการของนิตยสาร “Time” ผมบอกกับเขาว่า เราจริงจังกับการเรียนรู้จุดแข็งของประเทศต่างๆ รวมทั้งจุดแข็งของสหรัฐฯ ด้วย ขณะเดียวกันเราก็มองเห็นถึงข้อบกพร่องของระบบการเมืองการปกครองของต่างประเทศ และหลีกเลี่ยงข้อบกพร่องเหล่านั้น

ผมมักพูดว่าจีนมีฐานการพัฒนาในรูปแบบของจีน (รวมถึงฐานพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่พัฒนาแล้วทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มเมืองสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแยงซีเกียง กลุ่มจูซานเจียว กลุ่มจินจินอ์เจิง กลุ่มเมืองคาบสมุทรซานตงและเมืองบางส่วนที่ไม่ติดชายฝั่งทะเล) ประชากรในเขตพื้นที่เหล่านั้นมีจำนวนมากกว่า 400 ล้านคน ซึ่งมากกว่าประชากรในสหรัฐฯ โครงสร้างพื้นฐานหรือฮาร์ดแวร์ของพื้นที่เหล่านั้นเทียบเท่าหรืออาจแซงหน้าประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ไปแล้วเสียด้วยซ้ำ สำหรับตัวชี้วัดสำคัญทางด้านสังคมหรือซอฟต์แวร์นั้นก็พอๆ กับประเทศตะวันตก ความสงบเรียบร้อยทางสังคมดีกว่าสหรัฐฯ มาก

นอกจากนี้ ผมคิดว่าเรายังสามารถเปรียบเทียบผ่านมูลค่าเฉลี่ยฐานะครวัเรียน ตัวชี้วัดที่ผมมักจะเลือกนำมาใช้คือมูลค่าสุทธิของครอบครัวฐานะปานกลาง ผมอิงรายงานการสำรวจของธนาคารกลางของสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2010 มาเปรียบเทียบกับรายงานที่จัดทำในปีเดียวกันของมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์การเงินภาคตะวันตกเฉียงใต้ (มหาวิทยาลัยซีหนานไฉจิง) มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้นำมามาตรฐานเดียวกันกับธนาคารกลางสหรัฐฯ มาประเมินมูลค่าสุทธิของครอบครัวผลการประเมินพบว่าครอบครัวในตัวเมืองของจีนกับครอบครัวของ

สหรัฐฯ ต่างกันเพียง 10,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ มูลค่าสุทธิของครอบครัวระดับกลางของจีนคือ 66,300 ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนสหรัฐฯ คือ 77,300 ดอลลาร์สหรัฐฯ (เทียบเท่าประมาณ 500,000 หยวน) หากนำมูลค่าสุทธิของครอบครัวระดับกลางของสหรัฐฯ ไปเทียบกับครอบครัวจีนในเขตพื้นที่พัฒนา ซึ่งมีประชากรประมาณมากกว่า 400 ล้านคน ตัวเลขมูลค่าสุทธิของครอบครัวระดับกลางของสหรัฐฯ กลายเป็นกลุ่มของคนที่มีรายได้น้อย สำหรับประเทศจีนถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ซึ่งเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมาใคร่ที่จะคิดได้

มีบางคนกล่าวว่า คุณมองข้ามครอบครัวชนบทจีนไปหรือเปล่า ผมเจตนาที่จะตัดประเด็นนี้ทิ้งไปก่อน เหตุใดนะหรือ ก็เนื่องจากว่าเมื่อผมได้อ่านรายงานวิจัยของมหาวิทยาลัยการเงินและเศรษฐกิจเซี่ยงหนาน แล้วพบว่า รายงานวิจัยฉบับนั้นไม่ได้นำที่ดินของพี่น้องเกษตรกรของเราไปคิดคำนวณด้วย การคำนวณเช่นนั้นไม่ยุติธรรมสำหรับเกษตรกรทั้งหลาย เพราะปัจจุบันที่ดินราคาสูงมาก จะว่ากันตามจริง หากเราลองร่างมูลค่าที่ดินขึ้นมาก่อน แล้วค่อยนำไปเปรียบเทียบกับสหรัฐฯ แบบนั้นค่อนข้างเชื่อถือน้อย ทว่าจำนวนประชากรในตัวเมืองของจีนมี 700 ล้านคน มีมากกว่า 2 เท่าของจำนวนประชากรสหรัฐฯ ถ้าเปรียบเทียบกันแบบนี้ ความแตกต่างก็ไม่มากแล้ว และนี่ก็เป็นเพียงแค่มาตรฐานของปี ค.ศ. 2010 และหลังจากนั้นทรัพย์สินของชาวจีนยังจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ความมั่งคั่งของชาวอเมริกันส่วนใหญ่ไม่ได้เพิ่มขึ้น

หากตัวชี้วัดนี้สามารถอธิบายให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนแล้ว ถ้าเช่นนั้นแล้วผลการสำรวจทางสังคมขนาดใหญ่ก็น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางการเมืองและสังคมของจีน ดังเช่น ศูนย์วิจัยพิว

(Pew Research Center) ในสหรัฐฯ และบริษัทสำรวจและวิจัยอิปโซสส์ (Ipsos) ในฝรั่งเศสต่างก็ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจีนเมื่อคำตอบของข้อคำถามที่ว่าคุณเห็นว่าประเทศของคุณกำลังก้าวอย่างอยู่บนเส้นทางพัฒนาที่ถูกต้องใช่หรือไม่ มีชาวจีนที่เห็นชอบเส้นทางพัฒนาของประเทศจีนค่อนข้างสูง ยกตัวอย่างผลสำรวจของบริษัทสำรวจและวิจัยอิปโซสส์ ในปี ค.ศ. 2017 มีประชากรชาวจีนที่ตอบแบบสอบถามจำนวนมากกว่า 90% เห็นว่าประเทศจีนกำลังอยู่บนหนทางการพัฒนาที่ถูกต้อง ขณะที่จำนวนประชากรสหรัฐฯ มีเพียง 34% ที่เห็นว่าประเทศของตนพัฒนาทาง และในฝรั่งเศสมีประชากรเพียง 11% เท่านั้นที่เห็นชอบ ผลจากแบบสำรวจนี้สามารถอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดกลุ่ม “ขบวนการเคลื่อนไหวเสื้อกั๊กเหลือง”² ของฝรั่งเศสจึงได้เกิดขบวนการต่อต้านยึดเยื้อมาเป็นเวลายาวนานเมื่อปี ค.ศ. 2018 ผมได้คุยเกี่ยวกับนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อว่า เบอรัณาร์ต อองรี ลีวี (Bernard Henry Levy) ซึ่งเป็นผู้คัดค้านระบบการเมืองของจีนเสียงแข็ง และเขาเป็นผู้ผลักดันให้เกิดสงครามและความวุ่นวายในลิเบีย เขากล่าวหาว่าจีนจะเมิดสิทธิมนุษยชน ผมตอบเขาไปว่า “Mind your own business” (ไปจัดการกับกิจการของประเทศตนให้ดีกว่าก่อนเถอะ) ผมอ้างอิงแบบสำรวจนี้ว่า มีประชากรชาวฝรั่งเศสจำนวนมากกว่า 80% เห็นว่าประเทศของตนกำลังก้าวอย่างอยู่บนเส้นทางการพัฒนาที่ผิดพลาด คุณไม่ลองไปคิดดูหน่อยหรือว่าในจำนวนนี้มีคนที่เขาไม่พอใจเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนจำนวนเท่าไร เขาอ้างถึงกรณีจีนเจียงของจีน ผมบอกกับเขาว่า พวกคุณทำให้ประเทศลิเบียเกิดความวุ่นวายไม่สงบและทำให้ซีเรียเกิดความวุ่นวายไม่สงบอีก

² ความเคลื่อนไหวของขบวนการกลุ่ม “เสื้อกั๊กเหลือง” หรือ Mouvement des gilets jaunes (-ผู้แปล)

พวกคุณยังคิดมากก่อนให้ชินเจียงไม่สงบอีกหรือ ไม่มีทาง! No way!
(จะไม่ยอมให้เรื่องนี้เกิดขึ้นเป็นอันขาด)

ถือโอกาสสาวความต่ออีกสักประโยค ตอนนี้อ้าปากทราบดีว่า เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของขบวนการกลุ่ม “เสื้อกั๊กเหลือง” ยังจะดำเนินต่อไปอีกหรือเปล่า คงไม่ต้องไปสอบถามชาวฝรั่งเศสแล้ว ให้ไปถามที่ตลาดอี้อู มณฑลเจ้อเจียงดูก็ได้ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่นั่นสามารถให้คำตอบคุณได้ ถ้าเสื้อกั๊กสีเหลืองยังขายดีอยู่ก็แสดงว่า เหตุการณ์เคลื่อนไหวอาจยังจะดำเนินการต่อไป การเลือกตั้งของ สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2020 ก็อาจคาดการณ์ได้โดยข้อมูลจากตลาดอี้อู นั่นคือ ลองไปสำรวจดูว่าหมวกกันแดดแบบใดที่ผู้สมัครชิงตำแหน่ง ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ใช้นั้นขายได้ดีกว่ากัน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแล้วว่าโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ประเทศจีนเชื่อมต่อกับนานาชาติอย่าง ใกล้ชิดขึ้นแล้ว

บนโลกนี้มีคนบางกลุ่มที่ไม่ได้มองจีนในทางดี พวกเขาพูดว่า ประเทศจีนมีแต่การเติบโตเชิงปริมาณ ไม่มีความก้าวหน้าเชิงคุณภาพ ในความเป็นจริงความก้าวหน้าเชิงคุณภาพก็ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก เช่นการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นต้น เกรงว่าจีนอาจจะประเทศที่พัฒนาได้เร็วที่สุดประเทศหนึ่งในโลกด้วยซ้ำ การก้าวหน้าของบริษัทหัวเว่ยที่เกริ่นนำเมื่อสักครู่นี้ก็เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่ง ผมยังยกได้อีกหลายตัวอย่าง เช่น อุปกรณ์ขนส่งในระบบรางรถไฟความเร็วสูงของจีน อุปกรณ์สื่อสาร สมาร์ทโฟนและเครือข่ายระบบไฟฟ้า ประเทศจีนมีเทคโนโลยี UHV และสามารถกริดที่ดีที่สุดในโลก และยังมีเทคโนโลยี 5G พร้อมสิทธิบัตรของตนเอง เทคโนโลยีด้านการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ ไฟฟ้าจากพลังงานความร้อนที่เกิดจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงของแข็ง

และของเหลว และจากพลังงานนิวเคลียร์รุ่นที่ 4 ของจีน ซึ่งอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก โครงการวิศวกรรมที่ใหญ่โตที่สุดของโลกแล้ว แต่อยู่ในประเทศจีน อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูง “แนวตั้ง 8 เส้น และแนวนอน 8 เส้น” โครงการสะพานจู่ไห่-ฮ่องกง-มาเก๊า รวมทั้งเครื่องบินล่องหน เครื่องบินขนส่งขนาดใหญ่ การสื่อสารด้วยควอนตัม คอมพิวเตอร์ประสิทธิภาพสูง ระบบนำทางด้วยดาวเทียมเป่ย์โต่ว และการขุดเจาะก๊าซจากชั้นหิน เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศจีนยังได้พัฒนาจนเกิดห่วงโซ่อุตสาหกรรมที่สมบูรณ์แบบที่สุดในโลก กลุ่มอุตสาหกรรมที่สมบูรณ์ที่สุดและครอบคลุมที่สุด สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลสะท้อนกลับที่เป็นผลโดยองค์รวมและผลโดยสะท้อนกระจายที่ประเทศใดๆ ไม่เคยมี ด้วยเหตุนี้ความก้าวหน้าของจีนไม่เพียงเป็นความก้าวหน้าเชิงปริมาณ แต่ยังเป็นความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดในเชิงคุณภาพอีกด้วย

ข้อสรุปของผมจริงๆ ก็ง่าย ๆ คือ ด้วยความมานะและการสืบเสาะแสวงหาในช่วงระยะเวลา 70 ปีที่ผ่านมา ควรกล่าวได้ว่า พวกเราได้ค้นพบเส้นทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของตนเองแล้ว นั่นคือลัทธิสังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะแบบจีน สามารถกล่าวได้ว่า นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ที่ประเทศสังคมนิยมหนึ่ง เมื่อคำนวณตามภาวะค่าเสมอภาคของอำนาจซื้อ (PPP) ตอนนี้ได้กลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นประเทศที่มีขนาดชนชั้นกลางที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกจำนวนมากที่สุด และยังมีตลาดบริโภคที่ใหญ่และเติบโตได้รวดเร็วที่สุดในโลก จีนมีอัตราการมีที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเองสูงกว่าประเทศตะวันตกทุกประเทศ รวมถึงสหรัฐ ฯ ด้วย จีนยังเป็นประเทศที่มีทุนสำรองเงินตราต่างประเทศมากที่สุดในโลก

และเป็นประเทศการค้าที่ใหญ่ที่สุดในโลกอีกด้วย นอกจากนี้จีนยังมีประกันการดูแลสุขภาพและประกันสุขภาพที่ครอบคลุมประชาชนทั่วทั้งประเทศ แม้ว่าการประกันนี้ยังมีระดับที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่เพียงเท่านี้สหรัฐฯ ก็ทำไม่ได้แล้ว ถึงแม้จีนยังคงมีปัญหาอีกมากมาย แต่เรารู้สึกภูมิใจในความสำเร็จที่ได้รับ เมื่อได้รับความสำเร็จเช่นนี้แล้ว ชาวจีนก็ต้องมีความมั่นใจว่าจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการได้ เราได้ค้นพบเส้นทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและโมเดลประเทศจีนแล้ว ถึงแม้ว่าโมเดลนี้ยังต้องพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีก แต่กระนั้นมาตรฐานของโมเดลจีนในปัจจุบันเรียกว่าสามารถนำไปเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ได้ แน่นอนว่าเราสามารถทำได้ดีกว่านี้ ด้วยการปฏิรูปและการเปิดกว้างมากขึ้น ผมเชื่อว่าตราบโดที่เรายังคงเดินทางต่อไปตามเส้นทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่เราได้ค้นพบนั้น อนาคตของจีนก็จะยิ่งรุ่งเรืองเจิดจรัส

★: จีนผงาดด้วยน้ำพักน้ำแรงของประชาชนชาวจีน

เมื่อเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2019 พลเอกเจมส์ เอ็น แมตทิส (James N. Mattis) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีของทรัมป์มีการเปลี่ยนแปลงราวกับเล่นเก้าอี้ดนตรี ผู้บริหารระดับสูงที่ออกจากตำแหน่งยังมีนายเร็กซ์ ทิลเลอร์สัน (Rex Tillerson) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่ทรัมป์เชิญให้เขาพ้นจากตำแหน่ง นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงที่พ้นจากตำแหน่งยังมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการทหารพลดประจำการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและการบริการประชาชน ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และนายจอห์น เอฟ เคลลี (John F.

Kelly) หัวหน้าคณะเจ้าหน้าที่ทำเนียบขาว และนางนิกกี ฮาเลย์ (Nikki Haley) เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น

มีบทวิเคราะห์จากสื่อหลักของสหรัฐฯ เขียนไว้ว่า พลเอก แมตทิส “ผู้มีวิฤติภาวะ” คนสุดท้ายในคณะรัฐบาลของทรัมป์ก็ลาออกไปแล้ว เหลือแต่ “เด็กๆ” สหรัฐฯ จะทำอะไรได้ สื่อยังกล่าวว่า ชาวสหรัฐฯ จำนวนมาก รวมถึงชาวยุโรปจำนวนมากต่างเห็นว่า พลเอกแมตทิสเป็นบุคคลเดียวในคณะรัฐมนตรีของทรัมป์ที่ค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่และมีความสามารถในการสร้างความสมดุลในการตัดสินใจของทรัมป์ และตอนนี้แม้กระทั่งพลเอกแมตทิส ทรัมป์ก็รั้งไว้ไม่อยู่ จึงเหลือแต่กลุ่มหัวรั้น “เด็กๆ” ที่ขาดวิฤติภาวะ บางแง่มุมของคำพูด ผมก็เห็นด้วย ยกตัวอย่าง ไมก์ เพนซ์ (Mike Pence) รองประธานาธิบดีของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 2018 เคยกล่าวสุนทรพจน์ต่อต้านจีนที่เรียกว่า “สงครามเย็นยุคใหม่” ในรายการโทรทัศน์ที่นิวยอร์ก ตอนนั้นผมอยู่ที่สิงคโปร์ได้ดูรายการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ ผมเห็นว่าเขาเป็นคนไม่มั่นใจในตัวเอง ซึ่งดูได้จากสายตาที่ไม่นิ่งของเขา นอกจากนี้ความคิดอ่านยังไม่ค่อยเป็นผู้ใหญ่สักเท่าไร ความรู้ความเข้าใจต่อจีนและต่อโลกก็ยังไม่มากพอ ตอนแรกเขากล่าวว่าจีนต้องขอบคุณสหรัฐฯ เพราะสหรัฐฯ เป็นผู้สร้างความสำเร็จในทุกวันนี้ให้กับจีน ต่อจากนั้นก็กลับมาพูดอีกว่า จีนกำลังระดมสรรพกำลังเพื่อจะแทรกแซงกิจการภายในของสหรัฐฯ และหวังจะเปลี่ยนประธานาธิบดีของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นเรื่องเหลือเชื่อ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจีนต้องขายเสื้อยืดนับหลายร้อยล้านตัวถึงจะนำเข้าเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ได้หนึ่งลำ โทรศัพท์มือถือ iPhone 7 ที่ผลิตในประเทศจีนขายราคาอย่างน้อย 649 ดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เป็นต้นทุนการดำเนินการของจีนเพียงแค่มิถึง 1% จีนส่ง

ออกชุดสุทธิที่ขายได้ในราคา 450 ดอลลาร์สหรัฐฯ ไปสหรัฐฯ โดยจีนได้กำไรเพียง 5% เท่านั้น ส่วนกำไรที่สหรัฐฯ ได้รับคือ 84% ไม่ต้องสงสัยเลยว่า สหรัฐฯ ได้รับกำไรส่วนใหญ่จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ สหรัฐฯ เอาเปรียบจีนแล้วยังใส่ร้ายจีนอีก รวมทั้งยังจะก่อสงครามทางการค้ากับจีนด้วย โดยหวังจะโยกกำไรจากจีนมากกว่านี้

ในความเป็นจริง ปัญหาเกิดจากระบบการเมืองของสหรัฐฯ เอง กำไรที่สหรัฐฯ กอบโกยจากประเทศจีนนั้นไม่ได้นำไปสู่การแบ่งปันภายในประเทศ ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับประโยชน์ จึงทำให้ทรัพย์สินสมบัติของคนรวยสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ขนาดของกลุ่มชนชั้นกลางกลับหดตัวลง ส่วนสถานการณ์ของประเทศจีนนั้นตรงกันข้ามกับสหรัฐฯ ถึงแม้ว่าการทำการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จีนได้ผลประโยชน์น้อยกว่าสหรัฐฯ แต่ระบบของจีนทำให้ประชาชนชาวจีนส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์จากการติดต่อค้าขายกับนานาประเทศทั่วโลกและการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีน

ในงานเฉลิมฉลองครบรอบ 40 ปีแห่งการปฏิรูปและการเปิดประเทศของประเทศจีน สีจิ้นผิง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนกล่าวข้อความที่ค่อนข้างมีน้ำหนัก ซึ่งเรียกว่าเป็นคำตอบสำหรับข้อกล่าวหาของไมก์ เพนซ์ที่ดีที่สุดก็ว่าได้ สีจิ้นผิงกล่าวว่า “ความสำเร็จในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาของประเทศจีน ไม่ได้หล่นลงมาจากฟ้าผ่า ใช่ว่าใครประทาน แต่มาจากความวิริยะ อุตสาหะ สติปัญญา และความองอาจกล้าหาญของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชนชาวจีนทุกคน หนุ่เหล่าทั่วประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้วใช้เวลาหลายร้อยปีในการผ่านกระบวนการพัฒนาทางอุตสาหกรรม แต่ประเทศจีนใช้เวลาเพียงไม่กี่

สิบปี เรื่องที่ว่า เป็นไปไม่ได้ แต่ก็ เป็นไป ได้เมื่ออยู่ภายใต้ฝ่ามือของชาว
จีน เรา รู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ประชาชนชาวจีนได้สร้างปาฏิหาริย์
ขึ้นมา”

ประเทศจีนใช้เวลาไม่กี่สิบปีในการก้าวข้ามกระบวนการ
พัฒนาทางอุตสาหกรรมที่ประเทศตะวันตกได้เคยใช้เวลาหลายร้อยปี
ถึงจะก้าวผ่านมาได้ ไม่เพียงเท่านั้น **ลักษณะเด่นของการ
ผงาดของจีนคือ การผงาดขึ้นอย่างสันติ จีนไม่
เคยก่อสงครามใดๆ ไม่เคยไปรุกรานและแย่งชิง
ทรัพยากรสมบัติของผู้อื่น ชาวจีนใช้ความขยันหมั่น
เพียร สติปัญญา และความมองอาจกล้าหาญของ
ตนทำให้ประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศขนาดใหญ่
ผงาดขึ้นอย่างสันติ** นี่เป็นเรื่องที่ไม่พูดก็ไม่ได้ว่าเป็น
ปาฏิหาริย์ที่ไม่ธรรมดาของประวัติศาสตร์แห่งมนุษยชาติ เมื่อมอง
ย้อนกลับไปที่ประวัติศาสตร์โลก กระบวนการพัฒนาของประเทศ
ตะวันตกแทบจะเรียกได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์แห่งความวุ่นวายและ
เต็มไปด้วยศึกสงครามนานา ตัวอย่างเช่น การพัฒนาอย่างรวดเร็วของ
การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปและอเมริกาช่วงกลางและปลายศตวรรษ
ที่ 19 เมื่อปี ค.ศ. 1840 ประเทศอังกฤษทำสงครามฝิ่นกับประเทศจีน
ในปี ค.ศ. 1848 ก็เป็นยุคของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ทั่วทั้งยุโรป
ล้วนเกิดการประท้วงอลหม่านและการปฏิวัติ ช่วงปลายศตวรรษที่ 19
ประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ได้แบ่งแอฟริกาออกเป็น
เสี่ยงๆ ในช่วงระหว่างนั้นความขัดแย้งและสงครามระหว่างประเทศ
ตะวันตกแทบไม่เคยหยุดชะงักเลย

หากยกเว้นแอฟริกา ในปี ค.ศ. 1854 สงครามไครเมียระหว่างประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส จักรวรรดิออตโตมันและรัสเซียปะทุขึ้น ในปี ค.ศ. 1858 ประเทศฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีน ในปี ค.ศ. 1860 ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสทำสงครามฝิ่นครั้งที่ 2 กับจีนและเข้ายึดกรุงปักกิ่ง ปล้นชิงทรัพย์สมบัติ และเผาทำลายพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน

ผมประเมินคร่าวๆ ว่า หลังจากสงครามฝิ่นทั้ง 2 ครั้ง ค่าปฏิกรรมสงครามที่จีนชำระให้แก่อังกฤษนั้นมากพอที่จะนำไปจัดประกันสังคมเพื่อเลี้ยงชีพยามชราแก่ประชาชนทั่วทั้งประเทศอย่างครอบคลุม ถึงแม้ว่าตอนนั้นอังกฤษยังไม่มีระบบบำนาญ ตอนที่เราเข้าใจแล้วว่าอะไรคือทุนทรัพย์งวดแรกของการพัฒนา ทุนทรัพย์งวดแรกและงวดที่สองของประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้มาจากการนองเลือดมาจากสงคราม และมาจากการล่าอาณานิคม แต่สำหรับจีนนั้นอาศัยความขยันหมั่นเพียร สติปัญญา ความองอาจกล้าหาญ และความเสียสละของประชาชนชาวจีน

เล่าประวัติศาสตร์กันต่ออีกสักนิด ในปี ค.ศ. 1860 ฝรั่งเศสบุกเข้าไปในซีเรีย และเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของเม็กซิโกในลาตินอเมริกาและหนุนหลังกษัตริย์ที่นิยมฝรั่งเศส (ค.ศ. 1861 - 1867) ในช่วงเวลานั้น อิตาลีประสบความสำเร็จในการสร้างความเป็นเอกภาพและรวมชาติด้วยสงคราม (ค.ศ. 1858 - 1870) ไล่เลี่ยในเวลาเดียวกันเมื่อปี ค.ศ. 1871 คอมมูนปารีสเกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส แต่ถูกปราบปรามอย่างโหดเหี้ยม ในขณะเดียวกันยังมีสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซียเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1870 - 1971 สงครามครั้งนั้นเป็นการประกาศการล่มสลายของจักรวรรดิที่ 2 ของนโปเลียนแห่งฝรั่งเศส (Napoleon III) และประเทศเยอรมนีประสบความสำเร็จในการรวมชาติภายใต้การนำของบิสมาร์ค (Bismarck) เสนาบดีรัฐบุรุษเหล็ก

ในทวีปอเมริกาเหนือ สงครามระหว่างสหรัฐฯ กับเม็กซิโกเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1846 - 1848 สหรัฐฯ ได้รับชัยชนะและได้มาซึ่งอาณาบริเวณขนาดใหญ่และทรัพยากรมากมายรวมทั้งแคลิฟอร์เนีย ทุกวันนี้ประธานาธิบดีทรมันป์จะสร้างกำแพงที่ชายแดนสหรัฐฯ-เม็กซิโก ชาวเม็กซิกันเชื่อว่าเราแค่อยากกลับไปยังดินแดนที่เป็นของเราในอดีตก็เท่านั้น

ในปี ค.ศ. 1861 สงครามระหว่างฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ (สงครามกลางเมือง) ของสหรัฐฯ เกิดขึ้น ทหารที่เสียชีวิตในสงครามครั้งนี้มากถึง 620,000 คน คิดเป็น 30% - 40% ของจำนวนกองกำลังทั้งหมด แต่หลายคนอาจไม่ทราบว่าสงครามกลางเมืองครั้งนี้ได้รับอิทธิพลจากอังกฤษ เนื่องจากภาคใต้ของสหรัฐฯ พึ่งพาแรงงานทาสในการทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกและผลิตฝ้ายซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ใหญ่ที่สุดสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมอื่นๆ ของอังกฤษ เมื่อพิจารณาจากมุมนี้จะพบว่า สงครามกลางเมืองนี้เป็นการต่อสู้ระหว่างสหรัฐฯ กับอังกฤษนั่นเอง ซึ่งสหรัฐฯ พยายามที่จะกำจัดการพึ่งพอังกฤษ ขณะที่อังกฤษพยายามที่จะรักษาแหล่งวัตถุดิบทางอุตสาหกรรมของตน

หลังสงครามกลางเมืองสิ้นสุดไปได้ไม่นาน ในปี ค.ศ. 1867 สหรัฐฯ เริ่มสังหารชนพื้นเมืองอินเดียแดงเป็นจำนวนมาก และในปีนั้นสภาkongเกรสนุมัติกฎหมายขับไล่ชนพื้นเมืองอินเดียแดง และก่อตั้งเขตพื้นที่ของชนพื้นเมืองอินเดียแดง ส่วนชาวอเมริกันเองก็เริ่มอพยพไปยังทุ่งหญ้าแพรรีทางตะวันตกของแม่น้ำมิสซิสซิปปี กระทั่งปี ค.ศ. 1883 ซึ่งนับเป็นเวลา 16 ปีหลังจากที่กฎหมายฉบับนี้ผ่านการอนุมัติ ชนพื้นเมืองอินเดียแดงซึ่งเดิมมีจำนวนประชากรมากถึง 10 กว่าล้านคนนั้นลดลงเหลือเพียงประมาณ 200,000 คน ส่วน

สหรัฐฯ ได้รับที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากโดยไม่ต้องมีการชดเชยใดๆ ในสมัยนั้น จีนและสหรัฐฯ ต่างก็เน้นเศรษฐกิจทางการเกษตรเป็นหลัก แต่สหรัฐฯ ได้ที่ดินซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับสังคมเกษตรกรรมโดยไม่เสียค่าชดเชยด้วยวิธีการล่าอาณานิคมและการฆ่าฟัน

ชะตากรรมของชาวอเมริกันเชื้อสายจีนก็ยากลำบากมากเช่นกัน กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1870 ชาวจีนมีมากถึง 1 ใน 3 ของประชากรในรัฐไอดาโฮ ชาวจีนเหล่านี้มาช่วยก่อสร้างทางรถไฟข้ามทวีป แต่กลับไม่มีที่ดินและเสรีภาพ ลักษณะเช่นเดียวกับคนแอฟริกัน-อเมริกัน เสรีภาพของพวกเขาบอยนั้นเป็นของพวกเขาคนผิวขาว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยากจนจนที่อพยพมาจากยุโรป

การยื้อย่นทบทวนประวัติศาสตร์ในช่วงเวลานั้นก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาของประเทศขนาดใหญ่เช่นจีนนั้นยากลำบากเพียงใด ในยุคที่ประเทศตะวันตกผงาดขึ้น เกิดการปล้นสะดมอย่างโหดร้าย เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างมากระหว่างคนรวยกับคนจน ความยุติธรรมในสังคมเกิดขึ้นน้อยมาก มีการทุจริตคอร์รัปชันร้ายแรง แต่เมื่อเทียบกับประเทศจีนปัจจุบัน ประเทศมหาอำนาจตะวันตกเหล่านี้สามารถ “แก้ไข” ปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ ทางสังคมได้ง่ายกว่าจีนมาก เช่น อังกฤษสามารถ “ส่งออก” อาชญากรไปยังออสเตรเลีย “ส่งออก” คนตงงานไปยังแอฟริกา “ส่งออก” คนคิดต่างทางศาสนาไปยังสหรัฐฯ และยังสามารถกำหนด “กติกากาการเล่นเกม” ทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลกด้วยตัวเอง ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนมากเป็นหลายสิบเท่าของจีนในทุกวันนี้ก็ไม่ใช่ปัญหา เพราะว่าการใช้แรงงานทาสคนดำและ “กุลิ” ชาวจีนนั้นเป็นเรื่องถูกกฎหมาย แต่สำหรับจีนทุกวันนี้ เราต้องแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง

ต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการมุ่งสู่ความทันสมัยภายในประเทศจีน

ช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษในศตวรรษที่ 18 อังกฤษมีประชากรเพียง 10 ล้านคน จำนวนน้อยกว่าประชากรในเมืองใหญ่ๆ ของประเทศจีนทุกวันนี้ ช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 ประชากรของฝรั่งเศสก็มีจำนวนเพียง 20 กว่าล้านคนเท่านั้น ปัจจุบันนี้จีนกลายเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนเกือบ 1,400 ล้านคน ภายใต้สภาพการณ์เช่นนี้ประเทศจีนได้ดำเนินการปฏิวัติอุตสาหกรรมและปฏิวัติสังคมขนานใหญ่ โดยแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งหมดเป็นการภายในปราศจากสงคราม ปราศจากการปล้นสะดมผู้อื่น ตรงข้ามกลับมอบผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่ชาวโลกและชาวจีนจำนวนมาก รวมทั้งได้พัฒนาประเทศจีนให้เป็นหัวรถจักรขับเคลื่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของโลกด้วย

หากพิจารณาจากมุมมองนี้ นโยบายผงาดของจีนอย่างสันตินั้น ใช่ว่าเป็นเรื่องธรรมดา มีอยู่ครั้งหนึ่ง ผมเคยบรรยายหัวข้อเกี่ยวกับการผงาดของจีนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในปักกิ่ง มีนักศึกษาคนหนึ่งถามผมว่า การพัฒนาของจีนส่วนใหญ่เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แต่ขณะที่เกิดสงครามฝิ่นในปี ค.ศ. 1840 นั้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของจีนมากกว่าอังกฤษ แต่จีนก็ยังแพ้สงครามฝิ่น ไม่ทราบว่าจะอธิบายประเด็นปัญหานี้อย่างไร

ผมตอบไปว่า อันที่จริงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของจีนในปี ค.ศ. 1840 ถือว่าสูงเป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่จีนก็ยังถูกรุมตี ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลใดหรือ ก็เนื่องจากว่าตอนนั้นประเทศจีนยังคงเป็นรัฐจารีตขนาดใหญ่ (伟統大国) ที่อำนาจกระจัดกระจายกันตั้ง

เมื่อดทนาย ยังไม่ได้เป็น “รัฐสมัยใหม่” (现代国家) หรือใช้คำพูดแบบตะวันตกที่ว่า ยังไม่ได้เป็น “รัฐประชาชาติสมัยใหม่” (现代民族国家) “ความเป็นชาติจีน” (中华民族) ยังไม่ได้อยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวจีน แต่สำหรับประเทศอังกฤษในยุคนั้นถือเป็นรัฐสมัยใหม่เต็มตัวแล้ว ฉะนั้น เมื่อเทียบกับจีนซึ่งเป็นประเทศที่มีรัฐบาลกลางที่อ่อนแอและรวมตัวกันอย่างหลวมๆ เสมือนเมื่อดทนายที่กระจัดกระจาย ส่วนอังกฤษมีกำลังความสามารถที่จีนมีอาจเทียบเคียงได้เลย เช่น ี่ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติ มีพลังอำนาจในการทำสงคราม มีความสามารถในการผลิตด้านอุตสาหกรรมแบบสมัยใหม่ ความสามารถทางธุรกิจการค้า ฯลฯ เราอาจลองทบทวนกันดูได้ว่า หากว่าช่วงปี ค.ศ. 1840 ประเทศจีนมีมณฑลใดมณฑลหนึ่งสามารถพัฒนาได้เทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับ “ประเทศสมัยใหม่” เช่น ถ้ามณฑลกวางตุ้งเติบโตก้าวหน้าขึ้นมา ก่อน ทั้งมีอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ที่ใกล้เคียงกับอังกฤษในยุคนั้น สงครามฝิ่นก็อาจจะไม่เกิดขึ้น เพราะนั่นหมายความว่า อย่างน้อยมณฑลกวางตุ้งมีขีดความสามารถของรัฐบาลที่ทันสมัย มีความสามารถทางอุตสาหกรรม การค้า การป้องกันตนเอง และการทูตแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จะสามารถยับยั้งการทำสงครามของประเทศอังกฤษได้ สถานการณ์ของประเทศจีนในทุกวันนี้แตกต่างกับยุคนั้นโดยสิ้นเชิง หากกล่าวถึงการทหาร ในทศวรรษที่ 1950 จีนกับอังกฤษเคยปะทะกันในสงครามบงกชกรมเกาหลี ซึ่งกองทัพอากาศสมัครประชาชนจีนเคยกวาดล้างกองกำลังสำคัญของอังกฤษ เช่น กองกำลังรอยัล สกอตชีได้

ในการบรรยายครั้งนั้นยังมีวิทยุอีกคนหนึ่งถามว่า จีนประสบความสำเร็จอย่างมากในเรื่องความมั่นคงทางวัตถุ แต่มารยาทของชาวจีนยังแย่อยู่ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น ปัญหานี้จะแก้ไขอย่างไร ผมบอกกับเขาว่า เมื่อพูดถึงเรื่องของจีน เราต้องไม่ลืมนึกถึง

ประวัติศาสตร์ ผมยอมรับว่าพลเมืองของเรายังมีปัญหาอีกมากที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข แต่ต้องไม่ลืมข้อเท็จจริง 2 ประการ ประการแรกคือประเทศจีนเพิ่งจะผ่านกระบวนการพัฒนาเข้าสู่สังคมเมือง ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีขนาดประชากรใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ คนจีนส่วนใหญ่กลายเป็นชาวเมืองครั้งแรก เมื่อวานพวกเขายังทำไร่ไถนากันอยู่เลย วันนี้ได้ขับรถขึ้นทางด่วนแล้ว สิ่งนี้ก็นับได้ว่าเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่แล้ว แต่เราก็ต้องมองถึงว่า วัฒนธรรมคนเมืองเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมเมือง การอาศัยอยู่ในเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในเมืองมีความเร่งรีบมากขึ้น ความหนาแน่นของประชากรมากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีกฎระเบียบใหม่ๆ บ้าง ไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องรู้จักเข้าแถวรอคิว เวลาขึ้นรถไฟใต้ดินก็ต้องให้ผู้โดยสารที่ประสงค์จะลงรถลงเสียก่อน แล้วจึงค่อยขึ้นรถที่หลัง และเวลาพูดจากันก็ต้องพูดเสียงเบาๆ น้อยๆ เป็นต้น อันที่จริงแล้ว กวนจื่อ (管子) นักปราชญ์และนักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีนเคยกล่าวไว้ในเมื่อ 600 ปีก่อนคริสตกาลว่า “เมื่อมีความมั่งคั่งแล้ว จะรู้มารยาท เมื่อมีกินมีใช้แล้วจะรู้จักเกียรติยศและความอับอาย” ฉะนั้น มารยาทของพลเมืองจีนจะดีขึ้นตามลำดับ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา ในความเป็นจริงเมื่อมองย้อนกลับไปการพัฒนาในด้านนี้นับว่าไม่ช้าเลย และจะเห็นได้ว่าชาวจีนยิ่งมีอายุน้อยจะยิ่งมีมารยาท

นอกจากนี้แล้ว ผมยังพูดต่อไปว่า ถ้าคุณต้องการเปรียบเทียบจีนกับญี่ปุ่น ก็ควรเข้าใจว่ากระบวนการสะสมต้นทุนการพัฒนาให้ญี่ปุ่นทันสมัยเป็นมาอย่างไร ไม่เช่นนั้นก็ยากที่จะเข้าใจความสำคัญของการผงาดอย่างสันติของจีนในปัจจุบัน เนื่องจากจุดเริ่มต้นของการสร้างความทันสมัยของจีนในยุคสมัยนั้นก้าวล้ำหลังไปก้าวหนึ่ง จึงสูญเสียความได้เปรียบในการพัฒนาความทันสมัย สุดท้ายถึงได้

ถูกเหยียบย่ำโดยไม่รู้เรื่องราวจากรอบทิศ ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการฟื้นฟูสมัยปฏิวัติเมจิและได้เข้าร่วมกับกลุ่มมหาอำนาจตะวันตกในทันที และก่อสงครามจีน-ญี่ปุ่นขึ้น หลังจากเอาชนะจีนได้แล้ว ญี่ปุ่นได้ชดเชยค่าชดเชยจากจีนมากถึง 230 ล้านตำลึงเงิน มูลค่าเท่ากับรายได้ 3 ปีของรัฐบาลจีนสมัยนั้น ส่วนญี่ปุ่นใช้เงินมหาศาลก่อนหน้านี้ลงทุนในการพัฒนาการศึกษา ก่อตั้งโรงงาน ก่อสร้างเมือง และขยายกองทัพ ดังนั้น เศรษฐกิจโดยรวมและกำลังทหารได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เมื่อปี ค.ศ. 1900 ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการขจัดความไม่รู้หนังสือ แต่สำหรับประเทศจีน รอถึงปี ค.ศ. 2000 จึงจะบรรลุเป้าหมายทางด้านนี้ ซึ่งล่าช้ากว่าญี่ปุ่นไปราวศตวรรษ

ในกระบวนการสั่งสมต้นทุนและการสร้างความเจริญให้กับตนเอง ญี่ปุ่นได้ชดเชยเลือดเนื้อหยาดเหงื่อทรัพย์สินและทรัพยากรจากจีนมากมายเท่าใด ได้เช่นฆ่าชาวจีนมากมายเท่าไร การรุกรานโดยศัตรูต่างชาติ การไหลออกของทรัพย์สินเงินทองและการคลังที่ว่างเปล่าของรัฐ ทำให้จีนประสบความล้มเหลว เมื่อปี ค.ศ. 1900 พันธมิตรแปดชาติเข้ารุกรานประเทศจีน จีนได้ถูกบังคับให้จ่ายค่าชดเชยปฏิกรรมสงครามอีก 450 ล้านตำลึงเงิน ต่อจากนั้นจีนได้กลายมาเป็น “ผู้ป่วยกระเสาะกระแสะแห่งเอเชียตะวันออก” จากการชดเชยและเหยียบย่ำจากต่างชาติ เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์จีน เศรษฐกิจของประเทศจีนได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและประเทศชาติก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงก่อนสงครามจีน-ญี่ปุ่นปี ค.ศ. 1894 และช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ 18 กันยายนในปี ค.ศ. 1931 แต่สงครามที่ญี่ปุ่นกระทำกับจีนทั้งสองหนนั้นส่งผลให้การพัฒนาสู่ความทันสมัยของจีนหยุดชะงักและล้มเหลวโดยพลัน เศรษฐกิจจีนถอยหลังไปอีกหลายสิบ

ปี ชีวิตผู้คนชาวจีนต้องสูญเสียจำนวนนับไม่ถ้วน สุดท้ายจีนจึงต้องเริ่มต้นพัฒนาประเทศใหม่จากศูนย์ จากความยากจนและความว่างเปล่า ด้วยความพยายามอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา และด้วยเส้นทางการพัฒนาอย่างสันติ ประเทศจีนจึงค่อยๆ ไล่ทันประเทศอื่นๆ จนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่และระบบการทหารเพื่อป้องกันตัวเองแบบสมัยใหม่ จากการคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนของทางการ ขนาดเศรษฐกิจของจีนได้แซงหน้าญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2010 และขณะนี้ขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าญี่ปุ่นเกือบ 3 เท่า

เศรษฐกิจจีนได้แซงหน้าญี่ปุ่นไปในปี ค.ศ. 2010 ในขณะนั้น ชาวจีนในประเทศน้อยคนที่จะตระหนักว่ามีความหมายอย่างไร ผู้คนจำนวนไม่น้อยยังให้ความสำคัญกับค่าเฉลี่ยต่อหัวประชากร โดยละเลยความสำคัญของการแซงหน้าในด้านขนาดเศรษฐกิจโดยรวม การแซงหน้าด้านเศรษฐกิจโดยรวมและในภาพรวมของประเทศ หมายถึง การลงทุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและกิจกรรมอื่นๆ ที่มีปริมาณมากกว่าญี่ปุ่น เช่น ค่าใช้จ่ายในด้านการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์มีมากถึง 1.54 ล้านล้านหยวน ซึ่งคิดเป็น 20% ของทั่วโลก รองจากสหรัฐฯ และมากกว่ายอดรวมของ 28 ประเทศในสหภาพยุโรป ส่วนญี่ปุ่นอยู่ในอันดับที่ 4 ต่อจากสหรัฐฯ จีน และยุโรป ยอดรวมของค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่นเป็นเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศจีน

บางคนตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดนักวิทยาศาสตร์รางวัลโนเบล ในญี่ปุ่นจึงมีมากกว่าจีน นอกจากคุณคุงโยวโยว (屠呦呦) แล้ว ไม่มีผู้อื่นเคยได้รับรางวัลนี้เลย ตามความเป็นจริง เหตุผลไม่ได้ซับซ้อนอะไรเลย เพราะรางวัลโนเบลมักจะมอบให้กับผู้ที่ประสบความสำเร็จในเวลา 20 หรือ 30 ปีก่อน ซึ่งมีความล่าช้าอยู่ ในช่วง 10 ปีระหว่าง

ปี ค.ศ. 2008 - 2016 จำนวนผู้ได้รับรางวัลโนเบลในญี่ปุ่นมีมากกว่าจีน ไม่ใช่เพราะว่าในช่วงนี้ญี่ปุ่นมีการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่เพราะว่าในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1990 เป็นช่วงที่ญี่ปุ่นมีความเจริญรุ่งเรืองที่สุด ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และการลงทุนทางการวิจัยและพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 ของโลกนั่นเอง เมื่อเรามาพิจารณาในรอบ 10 ปีระหว่างปี ค.ศ. 2006 - 2016 บทความวิจัยที่ยอดเยี่ยม 1 ใน 100 ตามการลำดับจำนวนครั้งที่ได้รับการอ้างอิงนั้น จำนวนครั้งของการอ้างอิงบทความวิจัยจีนคิดเป็น 12.8% เป็นอันดับที่ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ อังกฤษอยู่ในอันดับที่ 3 เยอรมนีอยู่ในอันดับที่ 4 และญี่ปุ่นอยู่ในอันดับที่ 5

ผมไม่ได้หมายความว่า จีนได้นำหน้าญี่ปุ่นไปในทุกๆ ด้าน ยังมีอีกหลายด้านที่ญี่ปุ่นทำได้ดีกว่าจีน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม จีนประสบความสำเร็จได้ทุกวันนี้ก็ถือว่าได้เพิ่มความเชื่อมั่นให้กับพวกเรามากขึ้น เมื่อ 40 ปีก่อน เต็งเสี่ยวผิงเดินทางไปเยือนญี่ปุ่น ท่านได้สั่งให้นักข่าวที่ติดตามคณะถ่ายภาพสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวญี่ปุ่น ตอนนั้นรายการในโทรทัศน์ฉายให้เห็นว่าครอบครัวชาวญี่ปุ่นทุกๆ ไปมีตุ๋นเอ็นใช้กันแล้ว แต่สำหรับจีนการใช้ตุ๋นเอ็นถือว่าเป็นของใช้ฟุ่มเฟือยแน่นอนว่าเต็งเสี่ยวผิงอยากให้ภาพชีวิตความเป็นอยู่สะดักสบายของชาวญี่ปุ่นสามารถกระตุ้นให้ชาวจีนพยายามพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น 40 ปีผ่านไป จีนพัฒนาขึ้น คุณภาพชีวิตยกระดับสูงขึ้น ปัจจุบันทางด้านที่พักอาศัยของประชากรชาวจีนก็นำหน้าญี่ปุ่นแล้ว ด้านการปฏิวัติอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของจีนก็อาจนำหน้าญี่ปุ่นเช่นกัน ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้ต่างก็มาจากการพัฒนาและการผดุงอย่างสันติ ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงของประชาชนชาวจีน เป็นเรื่องที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ

★: การปฏิวัติอุตสาหกรรมของจีนสู่ระดับโลก

เราท่านน่าจะเคยได้ยินที่เขามักว่ากันว่า หากมีโอกาสได้เดินทางไปยังสถานที่ใดสักแห่งของจีนแล้ววันไปสักครั้งก็ค่อยไปใหม่ ก็คงพบว่าสถานที่นั้นๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก และจะเห็นได้ว่าในภาพรวมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ความน่าตื่นตาตื่นใจเช่นนี้น้อยนักที่จะพบเห็นในสถานที่แหล่งอื่นใดในโลก นอกจากนี้เราท่านก็ยิ่งอาจจะเคยได้ยินที่เขาว่ากันว่า ชาวจีนสามารถซึมซับประสบการณ์ชีวิตหลายชั่วคนของชาวต่างประเทศภายในช่วงชีวิตหนึ่งๆ ของพวกเรา ผมก็คิดอยู่ละว่าจะอธิบายการผงาดของจีนภายใต้มุมมองการเปรียบเทียบเชิงประวัติศาสตร์นี้อย่างไรดี เราได้พูดคุยกันถึงเรื่องการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งนับจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ที่เกิดขึ้นในอังกฤษในช่วง 250 ปี ตั้งแต่ครั้งหลังของศตวรรษที่ 18 จนถึงปัจจุบันนี้ ข้อสรุปที่ผมได้จากการประมวลผลเกี่ยวกับประสบการณ์การพัฒนาของจีนคือช่วงระยะเวลาประมาณ 40 ปี ซึ่งพอจะเทียบได้กับช่วงชีวิตหนึ่งชั่วคนของบุคคลทั่วไป จีนได้ผ่านกระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3 จากนั้นก็เข้าสู่กระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ผมจึงเรียกการผงาดของจีนว่าเป็นการพัฒนาที่ได้ผนวกการปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้ง 4 ครั้งเข้าไว้ด้วยกัน ฉะนั้นชาวจีนที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปต่างก็เคยเติบโตมาจาก “กระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้ง 4 รอบ” ประสบการณ์เช่นนี้สำหรับผู้คนส่วนใหญ่

คงเรียกได้ว่า “ตื่นตาตื่นใจ” อีกทั้งคำว่า “ตื่นตาตื่นใจ” นี้ยังมีต่อไปเรื่อยๆ จนชาวจีนซึ่งรวมถึง “รุ่นหลังทศวรรษ 90” และ “รุ่นปี 2000” ต่างก็มีโอกาสที่สัมผัสประสบการณ์ตื่นตาตื่นใจนี้ ทำให้ผมนึกถึงไปถึงช่วงปี ค.ศ. 1973 อาร์โนล ทอยนบี (Arnold Toynbee) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียงรายหนึ่งเคยถูกถามว่า หากคุณมีชีวิตใหม่อีกครั้ง คุณอยากใช้ชีวิตอยู่ประเทศไหน ทอยนบีซึ่งในขณะนั้นอายุ 84 ปีให้คำตอบอย่างไม่ลังเลเลยว่า “ประเทศจีน” เขาคงมีประสบการณ์สัมผัสที่หนักที่เล็งเห็นว่าการพัฒนาของจีนในอนาคตจะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลง

เป็นที่ทราบกันดีว่า เนื่องด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ จีนพลาดโอกาสการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ไป ในช่วง 30 ปีก่อนการปฏิรูปและการเปิดประเทศของจีน ชาวจีนได้สร้างพื้นฐานการพัฒนาของประเทศด้วยความขยันหมั่นเพียร และหลังจากเริ่มการปฏิรูปและการเปิดประเทศเป็นต้นมา จีนได้เริ่มพัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว รวบรวมได้ใช้ความเร็วในทุก 10 ปีพัฒนากระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมให้ประสบความสำเร็จไปรอบหนึ่ง รอบหนึ่งและอีกรอบหนึ่งตามๆ มา ในช่วงระยะเวลาประมาณสิบปี ระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึง ค.ศ. 1990 เราได้ผ่านกระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น โดยพัฒนาวิสาหกิจท้องถิ่น ในช่วงประมาณ 10 กว่าปีระหว่างปี ค.ศ. 1990 - 2000 เราได้ผ่านการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ที่เน้นการพัฒนาด้านพลังงานไฟฟ้า เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับครัวเรือน อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และระบบโครงสร้างพื้นฐานระดับกลางและระดับสูง และได้เข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 พร้อมกับประเทศตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร ในช่วงแรก ประเทศจีนพยายามไล่ตามตะวันตก ต่อจากนั้นก็ได้แซงหน้าไป และในตอนนี้เราได้พัฒนาขึ้นมาเป็นผู้นำของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 ทุกวันนี้ทั่วโลกอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 และการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เน้นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) การสื่อสารควอนตัม ฯลฯ ซึ่งส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและการทำงานของมนุษย์เป็นอย่างมาก กล่าวได้ว่าจีนได้พัฒนากระทั่งสามารถอยู่ในระดับแนวหน้าของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งนี้แล้ว

เราสามารถสังเกตเห็นความมหัศจรรย์ของจีนจากหลายๆ มุมมอง การผงาดของจีน “รวมการปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้ง 4 ครั้งเป็นหนึ่งเดียว” เป็นการพัฒนาอย่างสันติ สิ่งนี้มหัศจรรย์ไม่ธรรมดา เราสามารถเปรียบเทียบกับ การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในยุโรปสมัยใหม่ หากนำการประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำของเจมส์ วัตต์ (James Watt) ชาวอังกฤษในปี ค.ศ. 1776 มาเป็นสัญลักษณ์ชี้วัด ซึ่งก็คือในช่วงระหว่างครึ่งหลังของศตวรรษที่ 18 ถึงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 19 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ของประเทศอังกฤษ นักวิชาการทั้งชาวตะวันตกและชาวจีนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าประชาธิปไตย เสรีภาพ และหลักนิติธรรมนั้นก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ความคิดเห็นนี้ไม่ค่อยสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มต้นเมื่อครึ่งหลังศตวรรษที่ 18 ซึ่งขณะนั้นอังกฤษเอาชนะสเปนที่เป็นคู่แข่งสำคัญด้วยอำนาจทางการทหาร อังกฤษ

เอาชนะกองเรือสเปนได้ในปี ค.ศ. 1588 และได้กลายมาเป็นมหาอำนาจทางทะเลใหม่ของโลก ในปี ค.ศ. 1600 อังกฤษได้จัดตั้ง “บริษัทอินเดียตะวันออก” เป็นบริษัทภายใต้การบริหารจัดการของรัฐ เพื่อผลักดันและเอื้ออำนวยต่อการขยายอำนาจของประเทศ อังกฤษยังได้พยายามขยายกิจการในอินเดียและอเมริกาซึ่งเป็นพื้นที่อาณานิคมของตนเอง การค้าทาสของอังกฤษเริ่มต้นตั้งแต่ครั้งหลังของศตวรรษที่ 16 เมื่อถึงช่วงกลางศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงเวลาก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม การค้าทาสเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1689 – 1763 เป็นช่วงปีที่เริ่มเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้น อังกฤษกับฝรั่งเศสเคยกระทำสงครามต่อเนื่อง 4 ครั้ง โดยเฉพาะสงครามครั้งที่ 4 อังกฤษได้รับชัยชนะครั้งใหญ่ ชัยชนะครั้งนั้นทำให้อังกฤษได้ครอบครองแคนาดาจากฝรั่งเศสที่ได้รับดินแดนทั้งหมดในทางตะวันออกของแม่น้ำมิสซิสซิปปีของอเมริกาในวันนี้ นั่นหมายความว่า ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม อังกฤษมีอาณานิคมขนาดใหญ่เป็นหลายสิบเท่าของอาณาเขตของประเทศตน โดยผ่านการล่าเมืองขึ้นและการปล้นสะดม ในช่วงเวลานานกว่าหนึ่งศตวรรษครึ่ง อังกฤษพัฒนาเป็นประเทศให้มีความแข็งแกร่งทางด้านการค้าระดับโลกด้วยการค้าน้ำตาลอ้อย ทาส และยาสูบ และได้สร้างตลาดนานาชาติที่มีความเป็นเอกภาพประกอบไปด้วยตลาดสินค้า แรงงาน เงินทุน และวัตถุดิบ คุณเหวินอี (文一) นักวิชาการชาวจีนมีความเห็นว่า เป็นเพราะความต้องการของตลาดนานาชาติที่มหาศาลนี้เองได้ก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษ ไม่ได้เพราะเหตุผลอย่างอื่น พุดอีกนัยหนึ่งคือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมมีลักษณะเด่นอยู่หลายประการ เช่น มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถก่อให้เกิดการปฏิวัติได้ มีความสามารถในการผลิตขนาดใหญ่ มีการไหลเวียนของปัจจัยการผลิตและการค้าขาย

ผลิตภัณฑ์ในทั่วโลก เป็นต้น ในลำดับต่อไป ผมขอสรุปกระบวนการปฏิวัติอุตสาหกรรมของจีนบ้าง

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกของจีนเริ่มตั้งแต่การปฏิรูปและการเปิดประเทศในปี ค.ศ. 1978 และแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1995 ซึ่งมีจุดฐานอยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ วิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ครึ่งหนึ่งของสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปของจีนเป็นผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจเหล่านี้ ประการที่สองคือ ยุทธศาสตร์การเปิดกว้างของเมืองชายฝั่งทะเลที่เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 อันหมายถึงแหล่งวัตถุดิบและตลาดอยู่ในต่างประเทศ และมีการนำเข้าและส่งออกจำนวนมาก ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากโยกย้ายเข้าสู่ประเทศจีน และยังทำให้สินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

การปฏิรูปในชนบทของจีนเริ่มต้นด้วยการดำเนินการตามระบบความรับผิดชอบตามสัญญาในการผลิตร่วมกัน การปฏิรูปนี้ได้พัฒนากำลังการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหามากท้องของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นอย่างดี ทำให้แรงงานที่เหลือจากการเกษตรได้ย้ายออกไปยังวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนก็มีการปรับตัวตามความต้องการของตลาด แรงงานในวิสาหกิจเหล่านี้เป็นได้ทั้งชาวนาและกรรมกร และกระจายอยู่ในพื้นที่กว้าง เป็นแรงงานที่สามารถปรับตัวได้อย่างคล่องตัวตามการเปลี่ยนแปลงของความต้องการทางการตลาด วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประกอบการผลิตที่ต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเบาประเภทต่างๆ

ในปี ค.ศ. 1987 - 1988 รัฐบาลกลางของจีนประกาศ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองชายฝั่งทะเล” เป้าหลังสถานการณ์

โลกช่วงเวลานั้นคือ โลกาภิวัดนระลอกใหม่กระเพื่อมขึ้นอย่างรุนแรง เนื่องด้วยต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้น กลุ่มเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วกำลังดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานจึงย้ายฐานไปยังพื้นที่ที่ต้นทุนแรงงานต่ำ รัฐบาลกลางของจีนเห็นว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจีนมีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วอย่างมาก ด้วยค่าแรงของจีนค่อนข้างต่ำ แต่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูงและมีโครงสร้างพื้นฐานอยู่บ้าง และการวิจัยและการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์มีศักยภาพค่อนข้างสูง ซึ่งหมายความว่า ช่วงระยะ 30 ปีภายหลังจากสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน จีนได้สร้างพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำเนินการยุทธศาสตร์นี้ และได้สร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับการเปิดประเทศและการดึงดูดการลงทุน ในพื้นที่เมืองชายฝั่งทะเลของจีนมีประชากรเกือบ 200 ล้านคน มีจำนวนพอๆ กับประชากรในประเทศสหรัฐฯ รัฐบาลกลางของจีนประกาศยุทธศาสตร์ว่า การผลิตในพื้นที่เมืองชายฝั่งต้องเป็นแบบ “2 ส่วนอยู่ในต่างประเทศ นำเข้ามากและส่งออกมาก” ซึ่งคำว่า “2 ส่วนอยู่ในต่างประเทศ” หมายถึง วัตถุดิบและตลาดสินค้าต้องอยู่ในตลาดต่างประเทศ ในรายงาน “ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองชายฝั่งทะเล” เมื่อต้นปี ค.ศ. 1988 ได้ยื่นเสนอต่อเติ้งเสี่ยวผิง ท่านลงความเห็นกลับมาว่า “เห็นสมควรเป็นอย่างยิ่ง กล้าลงมือ ก้าวให้ไว จงอย่างพลาดโอกาสเชิงยุทธศาสตร์เป็นอันขาด” เติ้งเสี่ยวผิงเคยเป็นทหารมาก่อน ภาษาของท่านจึงเป็นภาษาทหาร “อย่าพลาดโอกาสเชิงยุทธศาสตร์เป็นอันขาด” เป็นสไตล์การทำงานของท่าน การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตที่เน้นแรงงานจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกเริ่มย้ายฐานเข้ามาปักหลักในประเทศจีน ซึ่งได้ผลักดันการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ของจีนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

และได้ปูพื้นฐานสำหรับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ไว้เป็นอย่างดีสำหรับชาวจีนทั่วไปแล้ว สิ่งที่สร้างความประทับใจมากที่สุดสำหรับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกคือ “ประเทศจีนทั่วประเทศเริ่มขยับตัว” ชาวจีนต้องขจัดความยากจนและตืนขึ้นเามาเพื่อเดินไปสู่ความมั่นคงแห่งความมั่งคั่ง สมาชิกในสังคมทุกๆ คนต่างก็ฟื้นตัวขึ้นมา ในยุคนั้นมีสำนวนน่าขำขันว่า “ในประชากร 1,000 ล้านคน มีนักธุรกิจค้าขาย 900 ล้านราย อีก 100 ล้านรายเป็นคนวิ่งออกไปทำการค้า (跑单帮)” คำพูดเช่นนี้ถึงแม้ว่าเป็นคำพูดที่เกินจริงมากไป แต่นักธุรกิจที่มีชื่อเสียงในทุกวันนี้เช่น เหวินเจิ้งเฟย (任正非) และ แจ็คหม่า (马云) ในยุคนั้นเป็นล้วนเป็น “คนวิ่งออกไปทำการค้า” จริงๆ แล้วคุณเหวินเจิ้งเฟยของบริษัทหัวเหว่ยเป็นตัวแทนจำหน่ายของบริษัทฮ้องกง ในยุคนั้น ช่วยขายอุปกรณ์สื่อสารในเมืองเล็ก ส่วนคุณแจ็คหม่าได้เปิดบริษัทแปลภาษา ขอความช่วยเหลืออาจารย์เกษียณแปลภาษา เพื่อได้กำไรเล็กๆ น้อยๆ บางทีก็ไปขายดอกไม้สด ของขวัญ ยา และของชำ เป็นต้น เขาเคยรับงานอยู่แถวทีวีดาวเทียมเซี่ยงไฮ้โอเรียนทอล หลายคนเห็นเขาก็ถึงเลวามอบงานแปลภาษาให้แล้วจะไว้ใจได้หรือไม่ ฉะนั้นถึงทุกวันนี้ชาวเซี่ยงไฮ้ยังรู้สึกเสียดาย ยังคุยกันอยู่เลยว่า ทำไมตอนนั้นไม่ได้ให้คุณแจ็คหม่าอยู่เมืองเซี่ยงไฮ้ กรณีนี้สอนว่า อย่าดูถูกคนหนุ่มสาวที่เพิ่งจะเริ่มตืนธุรกิจของตนเอง เพราะอาจมีคนที่เก่งอย่างเหวินเจิ้งเฟยและแจ็คหม่าอยู่ในนั้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกของจีนเสร็จสิ้นเมื่อใดผมว่าอยู่ราวๆ ปี ค.ศ. 1995 เพราะว่าในช่วงปีนั้นมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ อย่างแรก ดูจากภาพรวมในช่วงเริ่มต้นการปฏิรูปและการเปิดประเทศของจีน เติ่งเสี่ยวผิงได้กำหนดเป้าหมายว่า เมื่อถึงช่วงปี ค.ศ. 2000 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

ต้องเพิ่มเป็น 2 เท่าตัว ซึ่งบรรลุเป้าหมาย “พอกินพอใช้” (เสียวคัง) เป้าหมายนี้ได้บรรลุไปก่อนล่วงหน้าในปี ค.ศ. 1995 ประการที่สอง คือในปี ค.ศ. 1995 ประเทศจีนได้พัฒนาเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอรายใหญ่ที่สุดของโลก อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็น สัญลักษณ์ของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 อย่างน้อยกิจการทางด้านนี้ ประเทศจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งแล้ว ขณะเดียวกัน ในปี ค.ศ. 1995 ประเทศจีนยกเลิกการใช้คูโปงเพื่อซื้อของใช้ในชีวิตประจำวัน ทั่วทั้งประเทศ แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ “เศรษฐกิจแบบขาดแคลน (Shortage Economy) ” ของจีนได้สิ้นสุดลง ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในภาพรวมได้บรรลุเป้าหมาย “พอกินพอใช้” แล้ว นอกจากนั้นช่วงระยะเวลาดังกล่าว โครงสร้างพื้นฐานของประเทศจีน โดยเฉพาะถนนหนทาง การรถไฟ การบินพลเรือน ก็ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ตอนนี้อย่างน้อยก็มาถึงโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” เรามักจะพูดว่า “อยากมั่งคั่งร่ำรวย ต้องสร้างถนนหนทางก่อน” ก็เป็นประสบการณ์ที่ได้มาในช่วงเวลานั้นเช่นกัน

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ของจีนเริ่มต้นขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ผมคิดว่าการปฏิวัติครั้งนั้นเสร็จสิ้นประมาณช่วงปี ค.ศ. 2010 ผมมักจะใช้เหตุการณ์ที่เติ้งเสี่ยวผิงเดินทางล่องใต้และกล่าวสุนทรพจน์ในปี ค.ศ. 1992 มาเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ของจีน เพราะสุนทรพจน์ครั้งนั้นเป็นเหตุการณ์สำคัญของการปลดปล่อยทางความคิดครั้งที่ 2 หลังจากการปลดปล่อยทางความคิดครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1978 หากกล่าวว่าการปลดปล่อยทางความคิดครั้งแรกเป็นการประกาศการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 แล้ว การกล่าวคำปราศรัยในปี ค.ศ. 1992 ก็เป็นการส่งสัญญาณเริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 นั่นเอง ในช่วงปี ค.ศ.

1992 การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 ใกล้จะสิ้นสุด ประเทศจีนจำเป็นต้องพัฒนาด้านอุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้า อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าสำหรับครัวเรือน อุตสาหกรรมพลังงาน อุตสาหกรรมเคมีหนัก อุตสาหกรรมการผลิต การพัฒนาให้เป็นสังคมเมือง ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานระดับกลางและระดับสูง เป็นต้น ซึ่งในปีนั้นเองประเทศจีนได้เสนอแนวความคิด “เศรษฐกิจตลาดสังคมนิยม” อย่างเป็นทางการ มณฑลกลางตุ้งได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาว่าจะไต่ทัน 4 มังกรน้อย (เขตพื้นที่หรือประเทศที่มีความเจริญ) ของเอเชียในยุคนั้น แผนการพัฒนาดู่งของเซี่ยงไฮ้ได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง และในปีเดียวกัน จีนยังได้ประกาศใช้ “คู่มือการกำหนดมาตรฐานสำหรับบริษัทจำกัด” และ “คู่มือการกำหนดมาตรฐานสำหรับบริษัทหุ้นส่วนจำกัด” เป็นต้น ฉะนั้นในปี ค.ศ. 1992 จึงนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของบริษัทจีนและเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาของกลุ่มผู้ประกอบการที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์จีนด้วย

สัญลักษณ์สำคัญของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 คือ จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปี ค.ศ. 2001 และได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่สำหรับประเทศจีนและโลก ทุกคนคงทราบกันดีว่า ประเทศจีนได้เข้าร่วมระบบการค้าพหุภาคีที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้ผลักดันการไหลเวียนและการจัดสรรปัจจัยการผลิตและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในทั่วโลก และได้เปิดตลาดที่ใหญ่ที่สุดสำหรับสินค้าจีน ด้วยความกดดันของการแข่งขันที่มาจากโลกาภิวัตน์ อุตสาหกรรมการผลิตของประเทศตะวันตกก็เริ่มย้ายฐานการผลิตเข้าสู่ประเทศจีนเป็นจำนวนมาก ทำให้การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ของจีนได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นเอาปี ค.ศ. 2010 โดยประมาณเป็นเวลาเสร็จสิ้นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ของจีน เหตุผลหลักมีดังนี้

ประการแรก เมื่อปี ค.ศ. 2009 การบริโภคเหล็กกล้าของจีนคิดเป็น 50% ของการบริโภคทั่วโลก การบริโภคทองแดงคิดเป็น 36% การบริโภคอลูมิเนียมคิดเป็น 41% นอกจากนี้ ยังมีสัญลักษณ์ที่สำคัญยิ่งกว่า นั่นคือ ประการที่สอง ในปี ค.ศ. 2010 จีนได้แซงหน้าสหรัฐฯ กลายเป็นประเทศการผลิตที่ใหญ่ที่สุดของโลก อย่าลืมว่า ในปี ค.ศ. 1990 อุตสาหกรรมการผลิตของจีนมีเพียง 2.7% ของโลก เมื่อถึงปี ค.ศ. 2010 ได้เติบโตเป็น 19.8% กล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ **ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศจีนได้พัฒนาเป็นเมืองแห่งการผลิตที่สำคัญของโลกและเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของโลกไปแล้ว จีนได้สร้างห่วงโซ่ธุรกิจที่มีความสมบูรณ์และใหญ่ที่สุดในโลก หลังจากนั้นไม่นาน ในปี ค.ศ. 2013 จีนได้พัฒนาเป็นประเทศการค้าที่ใหญ่ที่สุดในโลกและได้สร้างกลุ่มชนชั้นกลางที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกด้วย**

สำหรับชาวจีนโดยทั่วไป สิ่งที่ได้สร้างความประทับใจให้พวกเขา มากที่สุดเกี่ยวกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ก็คือ “จีนทั้งประเทศสว่างไสวแล้ว” การใช้ไฟฟ้าในปี ค.ศ. 1978 มีเพียง 2,500 พันล้าน กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง พื้นที่ส่วนใหญ่ในชนบทยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เครือข่ายไฟฟ้าในเมืองขาดความเสถียร เมื่อปี ค.ศ. 2010 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของชาวจีนมีมากถึง 4 ล้านล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง เมื่อปี ค.ศ. 2011 ปริมาณการผลิตไฟฟ้าของจีนแซงหน้าสหรัฐฯ ไป สมัยก่อนเมื่อผมเดินทางไปต่างประเทศ โดยเฉพาะเมืองขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ มักจะรู้สึกเหมือนเราสว่าง เมืองเรามืด แต่ตอนนี้กลับกัน เมืองเรา

สว่าง เมืองเซาเหม็ด ในมิดินี้ทำให้ผมนึกถึงคุณเหวินเจิ้งเพยและคุณแจ๊คหม่าขึ้นมาอีก ตอนนั้นบริษัทหัวเหว่ยของเหวินเจิ้งเพยเริ่มลงทุนเพื่อสร้างการวิจัยและพัฒนาด้วยตนเอง เริ่มต้นด้วยอุปกรณ์สื่อสารแบบอนาล็อกแล้วเข้าสู่อุปกรณ์สื่อสารดิจิทัล เปลี่ยนจากการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 เข้าสู่การปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 ตอนนั้นแจ๊คหม่ายังประกอบธุรกิจการแปลอยู่ ถ้าผมจำไม่ผิด เขาเคยมีส่วนร่วมในการเจรจาการลงทุนของโครงการทางหลวงในฐานะล่าม ซึ่งถือว่าแจ๊คหม่าได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่าโครงการที่เจรจานั้นไม่สำเร็จ แต่ตัวเขาได้ค้นพบอินเทอร์เน็ตของสหรัฐฯ แจ๊คหม่าเป็นคนฉลาดมาก เมื่อกลับจากสหรัฐฯ ก็เริ่มทำเว็บไซต์ข้อมูลบริษัท เขามีความมั่นใจมาก ถึงแม้ว่าในยุคนั้นมีไม่กี่คนที่จะเชื่อมือเขา ดังนั้นแจ๊คหม่าจึงได้ก้าวจากการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 สู่อุตสาหกรรมครั้งที่ 3 โดยตรงอย่างรวดเร็ว

การปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 ของจีนเกือบจะเกิดขึ้นพร้อมกันกับการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ถ้าเราเริ่มต้นจากการที่จีนได้รับอนุญาตให้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตครั้งแรกในปี ค.ศ. 1994 จนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สิ้นสุดลง การปฏิบัติอุตสาหกรรมที่เน้นเทคโนโลยีสารสนเทศและอุตสาหกรรมสื่อสารดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ช่วงระยะแรกเริ่มจีนพยายามวิ่งไล่ตาม ต่อจากนั้นก็เป็นการวิ่งไปพร้อมกัน และในช่วงหลังจีนเริ่มแซงหน้าไปในบางสาขา กระทั่งทุกวันนี้อาจกล่าวได้ว่าจีนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 อาจนับได้ว่าพวกเราทุกคนเป็นพยานแห่งการปฏิวัติครั้งนี้ ทุกคนสามารถนึกย้อนกลับไปถึงการเปลี่ยนแปลงของแบรนด์โทรศัพท์มือถือที่เคยใช้ ตั้งแต่เอริคสัน (Ericsson) โนเกีย (Nokia) ซัมซุง (Samsung) แอปเปิล (Apple) จนถึงหัวเหว่ย (Huawei) และแบรนด์อื่นๆ ในประเทศจีน ภาพเบื้องหลังนี้

ได้สะท้อนว่าคนจีนอยู่ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งนี้ จาก 2G ถึง 5G ตั้งแต่การไล่ตามจนถึงการก้าวล้ำของจีน อย่างที่ทุกคนทราบกันดีว่า ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 การสื่อสารทางดิจิทัลของโลกได้เข้าสู่ยุค 2G ยุโรปใช้มาตรฐาน GSM และสหรัฐฯ ใช้มาตรฐาน CDMA ในการแข่งขันระหว่างยุโรปกับสหรัฐฯ จีนได้แต่มองดูอยู่รอบนอกเท่านั้น ส่วนอุปกรณ์ก็เป็นของอิรักสัน ตั้งแต่เริ่ม 3G ชาวจีนเริ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและได้เสนอ TD-SCDMA ต่อจากนั้นได้พัฒนาเป็นหนึ่งในสามมาตรฐานหลักของโลกพร้อมกับ WCDMA ที่นำโดยยุโรป และ CDMA2000 ที่นำโดยสหรัฐฯ ตอนนั้นชาวจีนยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของจีนและห่วงโซ่อุตสาหกรรมที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้ผลิตภายในประเทศและนอกประเทศก็ไม่ค่อยยอมรับหรือยอมนำไปใช้ ถ้าผมจำไม่ผิด ในที่สุดไชน่าโมบาย (China Mobile) เป็นเจ้าแรกที่นำมาตราฐานของจีนมาใช้ ซึ่งตอนนั้นยังมีผู้คนจำนวนมากไม่เข้าใจและบอกว่ามาตรฐานของยุโรปและสหรัฐฯ ก็ใช้ได้อยู่แล้ว ทำไมยังต้องไปเสียเงินจำนวนมากในการกำหนดมาตรฐานของตน ตอนนี้ชาวจีนเข้าใจแล้วว่า การแข่งขันทางมาตรฐานเป็นการแข่งขันที่สำคัญที่สุด เช่นเดียวกันกับวาทกรรมของจีน วาทกรรมของจีนคือการกำหนดมาตรฐานทางการเมืองของจีน ประเทศตะวันตกคิดว่าสามารถผูกขาดมาตรฐานทางการเมืองได้ แต่เราต้องปฏิเสธอย่างจริงจังว่า “ไม่ได้”

โชคดีที่จีนได้ยืนหยัดในการต่อสู้เพื่อมาตรฐานการสื่อสารเคลื่อนที่ ในยุค 4G ถึงที่สุด เมื่อกระทรวงอุตสาหกรรมของจีนออกใบอนุญาต 4G ผู้ประกอบการจีนรายใหญ่ทั้ง 3 รายได้รับใบอนุญาต TD-LTE ของจีน นี่เป็นการสนับสนุนที่สำคัญจากรัฐบาลในด้านมาตรฐาน TD ซึ่งจีนมีสิทธิในวาทกรรมนี้ สะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยี

และมาตรฐานของจีนได้พัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ และมีตลาดการสื่อสารเคลื่อนที่ที่ใหญ่ที่สุดของโลก เมื่อเข้าสู่ยุค 5G บริษัทหัวเว่ยก็เริ่มเป็น “ผู้นำ”

ณ ขณะนี้ ข้อมูลขนาดใหญ่ ปัญญาประดิษฐ์ และการสื่อสารควอนตัมกลายเป็นตัวแทนของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่กำลังเกิดขึ้นและกำลังเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการดำรงคงอยู่ของสังคมมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า จีนได้นำนายยุโรปและเข้าเป็นแนวหน้าของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 จีนเป็นผู้นำในด้านสมาร์ตโฟน การชำระเงินด้วยมือถือ การปฏิวัติวีแชท (WeChat) การช้อปปิ้งออนไลน์ และแพลตฟอร์มสังสินค้าต่างๆ เป็นต้น ผลผลิตจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 ในความเป็นจริงแล้วนับวันก็ได้ผสมผสานกับปัจจัยของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะข้อมูลขนาดใหญ่และปัญญาประดิษฐ์ การปฏิวัติครั้งนี้กำลังเปลี่ยนแปลงประเทศจีนและโลก สำหรับชาวจีนทั่วไป การปฏิวัติหนี่นี้ได้สร้างความประทับใจแก่ผู้คนทั่วไปมากที่สุดคือ “ทั่วทั้งประเทศจีนเชื่อมต่อกันได้แล้ว ทั่วทั้งประเทศจีนก็รวดเร็วยิ่งขึ้น และทั่วโลกเชื่อมต่อกันได้แล้ว” รวมทั้ง “โทรศัพท์มือถือหนึ่งเครื่อง ทำได้ทุกอย่าง” ซึ่งในโลกนี้มีเพียงประเทศจีนที่ทำได้ก่อน

เหตุใดประเทศจีนจึงสามารถ “รวมการปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้ง 4 ครั้งเป็นหนึ่งเดียว” ภายในเวลาชั่วชีวิตของผู้คนเพียงรุ่นเดียว คำถามนี้เป็นคำถามใหญ่ ในบทนี้จะขอกกล่าวโดยคร่าว 3 ด้าน

หนึ่ง ในช่วง 30 ปีแรกหลังจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนได้วางรากฐานการพัฒนาที่ดี รวมทั้งการปฏิรูปที่ดิน การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง การปลดแอกสตรี และการสร้างระบบป้องกันประเทศ ระบบอุตสาหกรรมและระบบวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นต้น

สอง การปฏิรูปและการเปิดประเทศเพื่อประโยชน์ของประชาชน เรียนรู้ข้อดีของผู้อื่น เราพยายามทดลองและพยายามทำงานเพื่อประโยชน์ต่อการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่เราจะไม่เดินตามรอยเท้าผู้อื่นโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

สาม ผู้นำแต่ละรุ่นของเราต่างก็ให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ความสำคัญกับการนำประโยชน์ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้นำจีนมี ยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลทำให้จีนมีโอกาสที่จะคว้าโอกาสสำหรับการพัฒนาที่เหนือชั้นได้ครั้งแล้วครั้งเล่า ในเนื้อหาต่อไปจะกล่าวถึง “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ซึ่งก็คือโอกาสที่ได้กล่าวถึงนี้

★: “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” : โอกาสและอนาคต

การประชุมสุดยอดผู้นำ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้จัดขึ้นที่กรุงปักกิ่งในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2019 ในช่วงการประชุมสองสภา เมื่อปี ค.ศ. 2019 นายหวังอี้ (王毅) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้จัดงานแถลงข่าวและมี คำกล่าวที่น่าสนใจอยู่ตอนหนึ่ง ท่านกล่าวว่าชาวอเมริกันบางคนอาจจะตัดความสัมพันธ์กับจีน แต่การตัดความสัมพันธ์กับจีนก็หมายถึง การตัดความสัมพันธ์กับโอกาสและการตัดความสัมพันธ์กับอนาคต และยังเป็นการตัดความสัมพันธ์กับโลกด้วย ผมคิดว่าคำกล่าวนี้ได้ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของประเทศจีน ในความเป็นจริง ทุกวันนี้ ผู้ที่ตั้งข้อสงสัยและใส่ร้าย “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” อย่างเปิดเผยนั้น ส่วนใหญ่เป็นประเทศตะวันตกและสื่อที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ผมคิดว่าคำกล่าวของหวังอี้สามารถนำมาขยายความได้ว่า ถ้า ประเทศตะวันตกยังจะปฏิเสธ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ต่อไป ก็ถือว่า

เป็นการตัดความสัมพันธ์กับโอกาสและตัดความสัมพันธ์กับอนาคต เมื่อตัดความสัมพันธ์กับโอกาสและตัดความสัมพันธ์กับอนาคตไปแล้ว ก็เป็นการตัดความสัมพันธ์กับโลกในอนาคตด้วย ขณะเดียวกัน ไม่ว่าประเทศใดก็ตาม รวมทั้งจีน เมื่อคว้าโอกาส “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ได้แล้ว ก็เท่ากับคว้าโอกาสและคว้าอนาคตได้ และจะประสบความสำเร็จได้

ความคิดริเริ่ม “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” นั้นนำเสนอโดย ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงในปี ค.ศ. 2013 “หนึ่งแถบ” หมายถึง “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” “หนึ่งเส้นทาง” หมายถึง “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” ท่านประธานสีได้เปรียบเทียบว่า “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” เหมือนประเทศจีนเป็นดั่งนกอินทรีที่ได้ติดปีกทั้งสองข้าง เมื่อสร้างสำเร็จ นกอินทรีก็จะบินได้สูงกว่า ไกลกว่า ซึ่งเป็นการวางแผนที่กว้างไกลสำหรับประเทศจีนยุคใหม่ ลักษณะพิเศษของโมเดลจีนคือ เมื่อลงมือแล้วก็จะดำเนินการทันที ฉะนั้นในช่วงเวลาไม่ถึง 6 ปีที่ผ่านมา “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ได้พัฒนาเป็นเวทีความร่วมมือที่ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นผลิตภัณฑ์สาธารณะที่ได้รับความนิยมมากที่สุด กระทั่งเดือนมีนาคม ค.ศ. 2019 มีประเทศต่างๆ ทั่วโลก 123 ประเทศและมีการลงนามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการพัฒนา “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” กับจีน แสดงให้เห็นว่าประเทศส่วนใหญ่เชื่อมั่นและสนับสนุน “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ที่จีนเสนอ การได้รับความเชื่อถือจากประเทศต่างๆ ก็หมายถึงโอกาสอัน

ดีในการพัฒนา ผมจำได้ว่าในวันนั้น หวังอี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ยกตัวอย่างถึง 8 ตัวอย่างในการอธิบายโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ร่วมกันสำหรับประเทศที่เข้าร่วมโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” เรามาดูกรณีตัวอย่างเหล่านี้อีกครั้ง

กรณีที่หนึ่ง ด้วยความร่วมมือ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ทางด่วนสายแรกในภาคตะวันออกของแอฟริกาได้สร้างขึ้น ทางด่วนสายนี้สร้างขึ้นในเอธิโอเปีย โดยใช้เทคโนโลยีและมาตรฐานการก่อสร้างของจีนทั้งหมด

กรณีที่สอง มัลดีฟส์มีสะพานข้ามทะเลแห่งแรก สร้างขึ้นโดยบริษัท China Communications Construction Group เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ของจีน การสร้างสะพานแห่งนี้มีความยากลำบากมาก เพราะทะเลในบริเวณนี้ถูกเรียกว่า “ทะเลแห่งปีศาจ” แต่ชาวจีนได้ประสบความสำเร็จในการสร้างสะพานแห่งนี้

กรณีที่สาม เบลารุสได้สร้างอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ขึ้นเป็นครั้งแรก ได้ร่วมลงทุนสร้างขึ้นโดยวิสาหกิจภาคเอกชนจีลี่ (Geely Group) กับเบลารุส เพื่อผลิต Boyue SUV ของจีลี่ อเล็กซานเดอร์ ลูกาเซนโก (Alexander Luashenko) ประธานาธิบดีของเบลารุสกล่าวว่า “ขอขอบคุณจีนที่ช่วยเปลี่ยนความฝันการผลิตรถยนต์ของเราให้เป็นความจริง” ใครก็ไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่า คุณหลี่ชู่ฝู (李书福) นักธุรกิจที่เกิดในครอบครัวเกษตรกรได้พัฒนาตนเองไปเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่สุดของบริษัทเมอร์เซเดส-เบนซ์ (Mercedes-Benz) ของเยอรมัน สำหรับหลี่ชู่ฝู โครงการของเบลารุสเป็นเพียงโครงการทั่วไปที่ไม่ใหญ่โตเท่าใดนัก

กรณีที่สี่ คาชัคสถานได้มีช่องทางออกทะเลของตนเองเป็นครั้งแรก ตอนนี้นำวาล์วที่ผลิตในคาชัคสถานสามารถส่งไปยังประเทศใน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยผ่านเมืองเหลียนหยุนกั่ง กรณีนี้เป็นกรณีที่ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยง “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” และ “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 ”

กรณีที่ห้า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังก่อสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูง ประกอบด้วยการสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงของอินโดนีเซีย ไทย และประเทศอื่นๆ

กรณีที่หก เส้นทางรถไฟมอมบาซา ไนโรบี (Mombasa Nairobi) ในเคนยาได้สร้างแล้วเสร็จและเปิดใช้งานแล้ว ได้สร้างงานประมาณ 50,000 ตำแหน่งในพื้นที่ และได้กระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ 1.5%

กรณีที่เจ็ด อุซเบกิสถานได้สร้างอุโมงค์แห่งหนึ่งที่มีระดับความยากมากในการดำเนินการก่อสร้าง ทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถนั่งรถไฟทะลุผ่านภูเขาได้โดยใช้เวลาเพียงประมาณ 10 นาที โครงการนี้เป็นโครงการของบริษัท China Railway Tunnel Group และเป็นโครงการก่อสร้างอุโมงค์ที่ยากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก อุโมงค์แห่งนี้มีความยาวหลายสิบกิโลเมตรต้องผ่านชั้นหินที่แตกต่างกันถึง 7 ชั้น บริษัทของยุโรปและสหรัฐฯ ต่างก็รู้สึกว่ลำบากมากจึงไม่กล้ารับงาน แต่บริษัท China Railway Tunnel Group ได้ประสบความสำเร็จในการจัดสร้างด้วยความมานะพยายาม แสดงให้ชาวโลกเห็นถึงคุณภาพของวิศวกรรมของจีน

กรณีที่แปด รถไฟจีน-ยุโรปกลายเป็นเส้นทางความร่วมมือที่ยาวที่สุดของทวีปเอเชีย-ยุโรป ในช่วงเวลาสั้นๆ ไม่กี่ปีมานี้ได้เปิดให้บริการเป็นจำนวน 10,000 ขบวน รถไฟบรรทุกสินค้าระหว่างจีน-ยุโรป ประกอบด้วยเส้นทางหลัก 3 เส้นทาง สายแรกคือ สายตะวันตกที่เชื่อมภาคตะวันตกตอนกลางของจีน ประกอบด้วยมหานครฉงชิ่ง เมืองเฉิงตู ผ่านด่านฮอร์กอสของเขตปกครองตนเองซินเจียง แล้วออกนอก

ประเทศจีนไป สายที่สองคือ สายภาคกลางที่เชื่อมต่อพื้นที่หว่าเป่ย์ ผ่านเมืองเอ้อเหลียนเข้าเท่อแล้วออกนอกประเทศจีน สายที่สามคือ สายภาคตะวันออกที่เชื่อมพื้นที่ชายฝั่งทะเลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งจากเมืองอู่ที่เป็ศูนย์กลางกระจายสินค้าที่ใหญ่ที่สุดของโลก ผ่าน เมืองหมั่นโจวหลี่ แล้ววิ่งไปยังยุโรป

ตอนนี้เวลาเราสนทนาหัวข้อเกี่ยวกับ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” มักจะกล่าวถึงความช่วยเหลือที่เราให้กับผู้อื่น ในความเป็นจริงแล้ว เราก็ควรจะกล่าวถึงประโยชน์ที่วิสาหกิจของเราได้จาก “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” บ้าง เหตุผลที่ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ได้รับความนิยมอย่างมากคือหลักการที่ว่าด้วย “ร่วมปรึกษา ร่วมสร้างสรรค์ ร่วมแบ่งปัน” (共商、共建、共享) ที่ได้ปฏิบัติกันมา และวิธีการดำเนินงานตามโมเดลจีน คือ รัฐบาลเป็นผู้สร้างเวที วิสาหกิจเป็นผู้ดำเนินงาน ตลาดเป็นแรงขับเคลื่อน เพียงยืนยันชัดในหลักการข้อนี้แล้วก็ไม่ต้องเป็นห่วงว่าประเทศจีนจะเสียเปรียบ ผู้ประกอบการสามารถพิจารณาและตัดสินใจด้วยตนเองตามสภาพเศรษฐกิจการตลาด ประเทศจีนมีนิคมอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ จำนวน 80 กว่าแห่ง การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเป็นวิธีที่เหมาะสม มักจะใช้รูปแบบ “เขตอุตสาหกรรม + โลจิสติกส์ + วิสาหกิจ + ที่พักอาศัย” ซึ่งเป็นที่คุ้นเคยสำหรับวิสาหกิจของจีน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมีบริการทางด้านกฎหมาย ด้านโลจิสติกส์ ฯลฯ ซึ่งได้ดึงดูดวิสาหกิจของประเทศจีนเป็นจำนวนมาก และยังดึงดูดวิสาหกิจของต่างประเทศมากมายอีกด้วย โครงการจำนวนมากจัดว่าเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว วิสาหกิจของจีนจึงได้รับสัญญาความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง สาเหตุที่ประเทศตะวันตกคับแค้นใจกับคำว่า “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ก็เพราะอิচ্ฉัตร้อนนั่นเอง ข้อกล่าวหาของประเทศตะวันตกมีต่อจีนประกอบ

ด้วย ข้อที่หนึ่ง จีนให้ต่างประเทศกู้เงิน ทำให้เกิด “ก๊ับดักหนี้” แต่เงินกู้จากจีนกับตะวันตกมีความแตกต่างกัน สำคัญอยู่ที่ว่าเงินกู้จากจีนส่วนใหญ่ใช้เพื่อการก่อสร้างก่อให้เกิดสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ ข้อที่สองคือ กล่าวหาว่าจีนกำลัง “ล่าอาณานิคม” ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกาไม่มีใครเชื่อ จีนได้จัดเวทีการประชุมความร่วมมือจีน-แอฟริกาทุกสองปี ผู้นำประเทศและเจ้าหน้าที่ในรัฐบาลของประเทศแอฟริกาที่เข้าร่วมการประชุมนี้มีมากกว่าผู้เข้าร่วมงานประชุมสุดยอดของสหภาพแอฟริกาเสียอีก นายมหาธีร์ (Mahathir) นายกรัฐมนตรีมาเลเซียที่ประเทศตะวันตกเห็นว่าเป็นผู้นำที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” เมื่อเร็วๆ นี้ ผู้สื่อข่าวจาก South China Morning Post สัมภาษณ์เขา เขาบอกว่า เราเป็นเพื่อนบ้านกับจีนมาแล้ว 2,000 ปี แต่จีนไม่เคยคิดที่จะพิชิตเรา ชาวยุโรปมาถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 1509 แค่นี้เพียง 2 ปีเท่านั้นก็ยึดครองมาเลเซียแล้วสำหรับปัญหา “ก๊ับดักหนี้” ที่ประเทศตะวันตกกล่าวอ้างนั้น มหาธีร์เห็นว่าชาวจีนเป็นนักธุรกิจที่เป็นมิตรมาก และประเทศอื่นๆ จะยืมเงินจากจีนหรือไม่พวกเขาสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง มาเลเซียก็สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ ผู้สื่อข่าวถามอีกว่า ถ้าเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างสหรัฐฯ กับจีนจะเลือกอย่างไร มหาธีร์บอกว่าตอนนี้ผมคิดว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศที่ไม่แน่นอนเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเราต้องยอมรับว่าจีนอยู่ใกล้กับเราและเป็นตลาดใหญ่ เราอยากได้รับประโยชน์จากความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นของจีน

ทุกวันนี้สหรัฐฯ ยังคงปิดกั้นการดำเนินงาน “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” แต่ความคิดของชาวตะวันตกเกิดความแตกแยกกันไปแล้วและควบคุมยากขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ อิตาลีได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจกับจีนเพื่อร่วมสร้างโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” โดยไม่สนใจ

การคัดค้านของสหรัฐฯ อิตาลีเป็นประเทศแรกใน 7 ประเทศตะวันตกที่ลงนามข้อตกลงฯ กับจีน นอกจากนี้ จีนริเริ่มในการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) สหรัฐฯ บอกพันธมิตรว่าอย่าเข้าร่วม แต่อังกฤษนำหน้าประเทศอื่นเข้าร่วมก่อนเลย แล้วประเทศในยุโรปก็เข้าร่วมเกือบทั้งหมด มีไม่กี่ประเทศที่ไม่เข้าร่วม เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และตอนนี้ก็มีบางประเทศในจำนวนนี้กำลังหาทางดูว่ายังสามารถเข้าร่วมได้หรือไม่

ที่นี้มาพูดคุยกันถึงเรื่องอนาคตบ้าง ทำไมเราถึงเชื่อมั่นต่ออนาคตของ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” เหตุผลประการสำคัญคือจีนเป็น “รัฐอารยะ” (文明型国家) การผงาดของจีนเป็นการผงาดของ “รัฐอารยะ” ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2019 นายกีเดียน ราชมาน (Gideon Rachman) นักเขียนคนสำคัญของนิตยสาร *Financial Times* ได้เขียนบทความวิจารณ์เรื่อง “รัฐอารยะกำลังผงาดขึ้น” เขาเคยอ่านหนังสือเรื่อง “China Wave: The Rise of a Civilizational State” ฉบับภาษาอังกฤษ แล้วเราเคยคุยแลกเปลี่ยนกันเป็นเวลายาวๆ อยู่หลายครั้ง ผมกล่าวเสมอว่า ชาวจีนต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง นักวิชาการชาวจีนจะต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และควรมีอิทธิพลต่อโลกและตะวันตกด้วยแนวคิดและวาทกรรมจีน แน่นอนว่าเขาได้ขยายความของคำว่า “รัฐอารยะ” เขากล่าวว่าสมัยก่อนตะวันตกมักจะประกาศ “ค่านิยมสากล” แต่สมัยนี้จีนบอกว่าตัวเองเป็น “รัฐอารยะ” อินเดียบอกว่าตัวเองเป็น “รัฐอารยะ” รัสเซียบอกว่ารัสเซียมีอารยธรรมที่มีอัตลักษณ์ ตุรกีก็บอกว่าตุรกีมีอารยธรรมที่ไม่เหมือนใคร แม้แต่นักวิชาการอนุรักษนิยมชาวอเมริกันที่สนับสนุนทรัมป์ก็ยังบอกว่าสหรัฐฯ มีอารยธรรม

ที่มีอัตลักษณ์ ควรกล่าวว่าร่าชาแมนได้สังเกตพบปรากฏการณ์นี้และได้สังเกตเห็นข้อเท็จจริงของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษา “รัฐอารยะ” ที่เราดำเนินการกันอยู่ ผมเคยสรุปลักษณะเด่น 4 ประการของ “รัฐอารยะ” ของจีนคือ มีประชากรมากเป็นพิเศษ มีอาณาเขตกว้างใหญ่เป็นพิเศษ มีประวัติศาสตร์ยาวนานเป็นพิเศษ และมีวัฒนธรรมลุ่มลึกและรุ่มรวยเป็นพิเศษ (รายละเอียดจะกล่าวในบทต่อไป) ต่อไปจะขอวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างอนาคตของ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” กับลักษณะเด่น 4 ประการดังกล่าว

ประการแรก จีนมีประชากรมากเป็นพิเศษ จำนวนประชากรของจีนเป็นยอดรวมของจำนวนประชากรประมาณหนึ่งร้อยประเทศในยุโรป จำนวนวิศวกรที่จีนผลิตในแต่ละปีมากกว่ายอดรวมของสหรัฐฯ ญี่ปุ่นและเยอรมนี เนื่องจากการพัฒนาของโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ในแต่ละวันมีวิศวกรชาวจีนนับพันคนบินไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทีมงานวิศวกรที่มีคุณภาพและแรงงานที่มีคุณภาพทำให้จีนมีผลิตภัณฑ์ที่ครบวงจรที่สุดในโลก และมีห่วงโซ่อุตสาหกรรมที่สมบูรณ์ที่สุด ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพียง 40 ปี จีนได้สร้างกลุ่มชนชั้นกลางกลุ่มใหญ่ที่สุดในโลก ได้ส่งออกนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุดเดินทางไปรอบโลก และกำลังการบริโภคก็สูงกว่านักท่องเที่ยวตะวันตกด้วย แต่วัฒนธรรมนิยมการออมเงินของคนจีนยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ประเทศจีนรักษาเงินออมทั้งเงินจีนและเงินตราต่างประเทศได้มากที่สุดในโลก และประเทศจีนได้พัฒนาเป็นประเทศที่เป็นผู้นำในด้านการลงทุน ยอดการบริโภคภายในประเทศของจีนในปี ค.ศ. 2018 รวบรวม 6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งคำนวณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างเป็นทางการ ถ้า

คำนวณตามภาวะค่าเสมอภาคของอำนาจซื้อ (PPP) แล้ว ตลาดการบริโภคจะใหญ่กว่านี้อีก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประเทศจีนเป็นตลาดการบริโภคที่ใหญ่ที่สุดในโลก สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในด้านจำนวนบุคลากร สินค้า เงินทุนและตลาดที่มีขนาดใหญ่ และพื้นฐานเหล่านี้ยังคงพัฒนาดีขึ้นไปอีกในอนาคตด้วยการพัฒนาเชิงลึกของ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง”

ประการที่สอง ประเทศจีนมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่เป็นพิเศษ นั่นหมายถึงว่ารังสีแห่งอารยธรรมในภูมิภาคของจีนทรงพลังมาก จีนเป็นประเทศทั้งที่ตั้งอยู่บนผืนแผ่นดินใหญ่และมีผืนทะเลและมหาสมุทร นับตั้งแต่ “การค้นพบภูมิศาสตร์ครั้งสำคัญ” ในช่วงศตวรรษที่ 15 ถึง ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา อำนาจของโลกตะวันตกเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ความสำคัญของอารยธรรมและอำนาจทางทะเลได้กดทับอารยธรรมและอำนาจของภาคพื้นทวีป เส้นทางสายไหมโบราณซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรมภาคพื้นทวีปค่อยๆ เสื่อมลงจนสูญหายไปที่สุดใน กระทั่งทุกวันนี้ ห่วงโซ่อุตสาหกรรมระดับโลกก็ยังตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเกือบทั้งหมด ทำให้ประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลเกิดความล้าหลังขาดการพัฒนา ปัจจุบันนี้ ด้วยการพัฒนาตาม “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกัน การแลกเปลี่ยนระหว่างกันและการไหลเวียนของปัจจัยการผลิตต่างๆ จึงทำให้เขตพื้นที่ภายในของประเทศจีนและประเทศต่างๆ ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเลจำนวนมากได้กระโดดจากการเป็นกลุ่มด้อยพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้าไปอยู่ในระดับแนวหน้า เช่น เส้นทางรถไฟยุโรป-เอเชียทำให้จีนเจียง เสฉวน ฉงชิ่ง และเจิ้ง

โจว (มณฑลเหอหนาน) รวมทั้งภูมิภาคเอเชียกลาง และยุโรปตะวันออกตอนกลางกลายเป็นแนวหน้าของการเปิดตัวในเศรษฐกิจการค้าโลก หากพิจารณาในแง่ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” กำลังปรับเปลี่ยนสภาพการครอบงำของอารยธรรมทางทะเลที่มีต่ออารยธรรมภาคพื้นทวีปซึ่งเกิดขึ้นในช่วง 400 - 500 ปีก่อน

หากกล่าวว่าอารยธรรมทางทะเลเริ่มจาก “การค้นพบทางภูมิศาสตร์” และได้ส่งผลกระทบต่อโลกเป็นช่วงเวลา 400 - 500 ปีและนำมาซึ่งการผงาดของโลกตะวันตกทั้งหมด โครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” กำลังเริ่มกระบวนการสร้างความสมดุลระหว่างอารยธรรมภาคพื้นสมุทรกับอารยธรรมภาคพื้นทวีป โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทางนี้อาจนำมาซึ่งโอกาสการพัฒนามากมายและช่วงเวลาการเจริญเติบโตในระยะยาวให้กับประเทศและภูมิภาค หากกล่าวในมิติความหมายที่กว้างกว่านี้ โครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” อาจผลักดันการสร้างสรรค์อารยธรรมใหม่ในภูมิภาคที่ดีกว่าแนวคิดการแข่งขันเกมส์แบบแพ้ชนะของภูมิรัฐศาสตร์แบบตะวันตก อารยธรรมใหม่นี้ตระหนักว่าจะไม่ละเลยเพื่อนบ้าน ไม่เอาเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน ไม่สร้างความสุขบนพื้นฐานความทุกข์ของเพื่อนบ้าน แต่จะสร้างความร่วมมือแบบได้ประโยชน์ร่วมกัน (win-win) และแน่นอนว่า การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องผ่านกระบวนการความร่วมมือในระยะยาว

ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน หมายความว่าประเทศจีนมีความสามารถในการสร้างสรรค์โลกาภิวัตน์รูปแบบใหม่ เช่น ในประวัติศาสตร์ประมาณหนึ่งพันปีของตะวันตกเคยเกิดสงครามและความขัดแย้งทางศาสนา แต่ในประวัติศาสตร์จีน สงครามทางศาสนา มีน้อยมาก ลัทธิขงจื๊อ ศาสนาพุทธและลัทธิเต๋ามีความสัมพันธ์แบบอยู่ร่วมกันและเรียนรู้กันและกัน ศาสนาในประเทศจีนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นมรดกสำคัญในการบริหารประเทศ ในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรมที่แตกต่างกัน และในการแก้ไขปัญหาความคลั่งไคล้ทางศาสนาสำหรับทั่วโลก นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนชาวจีนมีความเคารพต่อจารีตประเพณีและเชื้อชาติอื่นๆ มากกว่า ด้วยเหตุนี้ ประเทศจีนจึงมีความเป็นไปได้ในการสร้างความเป็นกลางที่ได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก และแสดงบทบาทสำคัญเพื่อความเป็นธรรมในกิจการโลก

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับแอฟริกาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนะดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ในอดีตการเชื่อมเส้นทางการบินระหว่างประเทศจีนและประเทศในแอฟริกาส่วนใหญ่จะต้องผ่านประเทศยุโรป คุณเดินทางจากประเทศกานาในแอฟริกาตะวันตกไปประเทศเคนยาในแอฟริกาตะวันออกและต้องไปต่อเครื่องบินที่กรุงลอนดอน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์การบินของแอฟริกาที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาตามระบบลัทธิอาณานิคมของยุโรปที่ถือตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่จีนกำลังช่วยแอฟริกาสร้างเครือข่ายคมนาคมภายในประเทศที่ทันสมัย รวมทั้งเครือข่ายทางด่วน เครือข่ายทางรถไฟ และเครือข่ายการบินระดับภูมิภาค ชาวเท็จที่ว่า “ประเทศจีนกำลังล่าอาณานิคมในแอฟริกา” ของสื่อตะวันตกเหล่านั้นจึงสลายไปโดยปริยาย

ประเทศจีนมีวัฒนธรรมลุ่มลึกและรุ่มรวยเป็นพิเศษ หลักคิดและประสบการณ์ที่ได้จากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนกับโมเดลประเทศจีน เช่น หลักคิดที่ว่าด้วยประชาชนเป็นพื้นฐานของประเทศ หลักคิดที่ว่าด้วยความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ลัทธิประชาธิปไตยภายใต้การปรึกษาหารือ ฯลฯ ต่างก็เป็นหลักคิดสำคัญของโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” หลักคิดที่ว่าด้วยประชาชนเป็นพื้นฐานของประเทศหมายความว่าในการดำเนินการตามโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” จะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นโยบายต่างๆ ก็ต้องมุ่งไปในทางแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น “อยากมั่งคั่งร่ำรวยก็ต้องสร้างถนนหนทางก่อน” ตามกระแสแนวคิด “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ก็เป็นผลที่เกิดจากประสบการณ์และหลักคิดที่ว่าด้วยประชาชนเป็นพื้นฐานของประเทศนั่นเอง หลักคิดที่ว่าด้วย “ความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน” ก็เป็นเรื่องการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของจีนในเรื่อง “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” “ร่วมทุกข์ร่วมสุข” “อยากให้ตัวเองได้รับการพัฒนายก็ต้องให้ผู้อื่นได้รับการพัฒนาไปด้วย อยากให้ตัวเองเจริญรุ่งเรืองก็ต้องให้ผู้อื่นเจริญรุ่งเรืองด้วย” ฉะนั้น หลักการว่าด้วย “ร่วมปรึกษา ร่วมสร้างสรรค์ ร่วมแบ่งปัน” ที่ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ยึดถือ นั้นเป็นกฎเกณฑ์สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรูปแบบใหม่

สะท้อนให้เห็นถึงหลักคิด “ลัทธิประชาธิปไตยแบบปรีชาหาหรือ” ที่ประชาชนชาวจีนได้ยึดถือและปฏิบัติกันมาโดยตลอด

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2019 อังเกลา แมร์เคิล (Angela Merkel) ประธานาธิบดีเยอรมันกล่าวสุนทรพจน์ ณ เมืองดาวอส เผอิญผมก็อยู่ในงานประชุม那次ด้วย ตอนนั้นเธอน่าจะเตรียมตัวลงจากเวทีการเมืองแล้ว ดังนั้นคำพูดของเธอค่อนข้างตรงไปตรงมา เธอพูดว่าจีนผงาดขึ้นมาแล้ว ประเทศตะวันตกอย่างเราต้องยอมรับในข้อเท็จจริงประการนี้สมควรที่จะให้จีนได้แสดงบทบาทในระบบบริหารจัดการระดับนานาชาติมากขึ้น เช่น การปฏิรูปในธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ พวกเราปรับตัวกันล่าช้า ชาวจีนจึงเริ่มดำเนินการของเขาเอง พวกเขาจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย กองทุนเส้นทางสายไหม และส่งเสริมการขยายขยายโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” เป็นต้น แน่นอนว่าเป็นเพียงคำพูดของคุณแมร์เคิล แต่ก็ถือเป็นการเสนอแนะว่า ระบบการบริหารจัดการของโลกควรจะมีการปรับตัวให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบเก่าไม่เช่นนั้นก็จะไม่กลมกลืนกับการผงาดของจีนและภูมิภาคที่ไม่ใช่ตะวันตก เช่น ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความต้องการอย่างมากในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ทว่าระบบสากลที่เดินนำโดยตะวันตกไม่มีการตอบสนอง แต่ประเทศจีนได้ปรับตัวตามสภาพความเป็นจริงและเสนอโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” จึงได้รับการตอบรับที่ดีจากประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่

เรื่องนี้ทำให้ผมนึกถึงคำปราศรัยของจูเลียต นายเรียร์ (Julius Nyerere) อดีตประธานาธิบดีแทนซาเนียและประธานคณะกรรมการชีกโลกใต้ในโอกาสที่ท่านพบปะกับเด็งเสี่ยวผิงเมื่อปี ค.ศ. 1987 ตอนนั้นผมปฏิบัติหน้าที่เป็นล่าม เด็งเสี่ยวผิงกล่าวว่าภารกิจของคณะ

กรรมวิธีการชี้โลกได้คือการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว กับประเทศกำลังพัฒนาและปัญหาระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศกำลังพัฒนา มนุษยชาติต้องพัฒนา ไม่แก้ปัญหาระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนาไม่ได้ มีแนวโน้มว่า คนรวยยิ่งจะรวยมากขึ้น คนจนยิ่งจนลง ผู้คนจำนวน 1 ใน 5 (20%) ร่ำรวยมากขึ้น ส่วนผู้คน 4 ใน 5 (80%) ยากจนลง ถ้าไม่แก้ไขปัญหานี้ มนุษยชาติก็จะไม่ได้รับการพัฒนา ถ้าประเทศกำลังพัฒนาไม่หลุดพ้นจากความยากจน การพัฒนาของประเทศที่พัฒนาแล้วก็จะพบอุปสรรคเช่นกัน วิธีแก้ไขปัญหานี้คือสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและส่งเสริมการเจรจาระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ในวันนี้ย่อนฟังคำกล่าวของเต็งเสี่ยวผิง ก็ยังคงรู้สึกน่าทึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การที่ประเทศกำลังพัฒนาได้พัฒนาดีขึ้นแล้วก็จะไปประโยชน์ต่อประเทศตะวันตกเช่นเดียวกัน แต่โลกตะวันตกติดนิสัยชอบเอาไรต์เอาเปรียบและยากที่เลิกนิสัยนี้ ชาวจีนพูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น คนจีนเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามกาลเวลาที่เคลื่อนผ่านไป แม้ว่าในวันนี้จีนก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับแนวหน้าแล้วก็ยังยึดถือแนวทางปฏิบัติเช่นเดิม ผลที่ตามมาคือ จีนผลักดันให้โครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือแบบได้รับชัยชนะร่วมกัน ผลักดันโลกาภิวัตน์รูปแบบใหม่ที่ “ร่วมปรึกษา ร่วมสร้างสรรค์ ร่วมแบ่งปัน” มีประเทศตะวันตกจำนวนมากที่ยังตั้งตัวไม่ถูก และยังไม่ปรับตัวตอบรับ แต่เมื่อเวลาผ่านไป สถานการณ์เปลี่ยนไป และเริ่มมีประเทศตะวันตกบางประเทศตระหนักว่าจำเป็นต้องร่วมมือกับจีน ร่วมมือกันสร้าง “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง”

★: ยิ่งได้ออกไปนอกประเทศ ยิ่งรักประเทศ

ในปี ค.ศ. 2014 ผมเคยแสดงปาฐกถาเรื่อง “ชาวจีนทั้งหลาย พวกคุณต้องเชื่อมั่นในตัวเอง” การปาฐกถาครั้งนั้นผมเล่าว่า มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อผมไปบรรยายที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเซี่ยงไฮ้ หลังการบรรยายได้แลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้เข้าร่วมประชุม ขณะนั้นมีผู้ร่วมงานคนหนึ่งถามว่า “อาจารย์จาง การบรรยายของอาจารย์ทำให้รู้สึกเหมือนว่าชาวจีนใช้ชีวิตกันสุขสบาย แต่ทำไมยังมีชาวจีนจำนวนมากยังอยากจะอพยพไปอยู่ต่างแดน อาจารย์ช่วยชักชวนพวกเขาให้ไม่ย้ายไปอยู่เมืองนอกได้ไหม ให้พวกเขาอยู่ในประเทศจีนกันไป” ผู้ร่วมงานส่วนหนึ่งที่ได้ยินเช่นนั้นก็หัวเราะ รู้สึกว่าข้อคำถามนี้ตอบยาก แต่ผมบอกว่าคำถามข้อนี้ถามได้ดีมากและถามถูกคนด้วย ชาวจีนโพ้นทะเลที่ผมรู้จักมีจำนวนมากเหลือเกิน และผมยังบอกอีกว่า ผมจะไม่ทำเรื่องเงี้ยแบบนั้นหรอก ผมกลับจะส่งเสริมให้เขาอพยพไป ผมเคยทำวิจัยแล้วพบว่า เมื่อคนจีนไปอยู่ต่างแดนจะรักชาติมากขึ้น มีผู้คนที่เบือนหน้าหนีประมาณ 70% เป็นอย่างน้อย ผมบอกว่าวิธีนี้ใช้ได้ดีกว่าการพยายามบอกพวกเขาว่าอย่าอพยพไปต่างประเทศเลย ถ้าคุณต้องการโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่นิวยอร์ก ผมจะบอกเคล็ดลับให้ เพราะผมคุ้นเคยกับนิวยอร์กมากและอาจจะไม่น้อยไปกว่าคุ้นเคยกับเซี่ยงไฮ้ด้วยซ้ำ คุณสามารถเดินทางจากสนามบินผู้ตงหรือสนามบินหนงเฉียวของเซี่ยงไฮ้แล้วไปลงที่สนามบินแห่งใดแห่งหนึ่งของนิวยอร์ก ในปัจจุบันสนามบินนอร์คเป็นสนามบินที่มีเที่ยวบินไปมาระหว่างเซี่ยงไฮ้ค่อนข้างมาก เมื่อไปถึงที่นั่นแล้ว คุณก็จะได้สัมผัสในสิ่งที่เรียกว่า “จากสนามบินโลกที่หนึ่งบินมาสู่สนามบินโลกที่สาม” โครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ของสหรัฐฯ ได้สร้างขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1950 และทศวรรษที่ 1960 แล้วจะเทียบกับของประเทศจีนได้อย่างไร นอกจากนี้แล้ว

这就是中国 : 走向世界的中国力量

CHINA NOW

จีนก้าวหน้า...

จากกรรมแดนมังกรบนเวทีโลก

张维为

Zhang Weiwei

นักวิชาการชื่อดัง เขียนหนังสือขายดี
แปลไปแล้วมากกว่า 10 ภาษา

“ลัทธิคลั่งประชาธิปไตย” ทางการเมือง และ “ลัทธิคลั่งตลาดเสรี”
ทางเศรษฐกิจ คือกับดักโลกหลุมใหญ่ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา

เบื้องหลังการล่มสลายของภาวะความเป็นผู้นำทางการเมือง
ของโลกตะวันตก คือภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ของระบบ
การเมืองของตะวันตก

ประเทศจีนไม่สามารถยึดเยียดโมเดลจีนแก่ชาวโลก ด้วยเหตุว่า
ที่ผ่านมาไม่เคยพบว่าการลอกโมเดลประเทศแม่แบบใดแล้วจะ
ประสบความสำเร็จ

...ผ่านพายุฝนกระหน่ำนับพันหมื่นครั้ง มหาสมุทรก็ยังสถิต
ณ จุดเดิม ผ่านอุปสรรคนานามากกว่า 5,000 ปี ประเทศจีน
ก็ยังตั้งมั่นอยู่เช่นนั้น ในอนาคตประเทศจีนก็ยังคงตั้งมั่นและ
สถาพรสืบไป

หนังสือที่ทำให้รู้จัก พลังของจีน จิตวิญญาณจีน ค่านิยมจีน
จิตตั้งมั่นของจีน และรู้ว่า นี่คือจีน

สุภาพใจ

f SukkhapabjaiPUB

@booktime

www.booktime.co.th